

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ(Cooperative Learning)

- 1.1 ความเป็นมาของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 1.2 ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 1.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 1.4 ความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 1.5 องค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 1.6 ลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 1.7 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 1.8 รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD
- 1.9 ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม
- 1.10 ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ
- 1.11 บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ
- 1.12 บทบาทของผู้เรียนในการเรียนแบบร่วมมือ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ(Attitude)

- 2.1 ความหมายของเจตคติ
- 2.2 ประเภทของเจตคติ
- 2.3 ลักษณะของเจตคติ
- 2.4 องค์ประกอบของเจตคติ
- 2.5 การเปลี่ยนแปลงเจตคติ
- 2.6 ประโยชน์ของเจตคติ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

1. แนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

1.1 ความเป็นมาของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Arends (1989 :339-340) ได้กล่าวถึง ความเป็นมาของการเรียนแบบร่วมมือที่กำเนิดขึ้น จากแนวคิดของระบอบประชาธิปไตย ทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ รากฐานแนวความคิดของการเรียนแบบร่วมมือ เริ่มตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 สมัยกรีกตอนต้น โดยนักจิตวิทยาการศึกษาและนักการศึกษา หลายท่านที่ต้องการให้มีพฤติกรรมร่วมมือของกลุ่มคนในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ สร้างความสัมพันธ์และความกลมเกลียวระหว่างเผ่าพันธุ์ตลอดจนสร้างความรู้สึที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน

ในปี ค.ศ. 1916 John Dewey (1957 quoted in Carolyn Kessler, 992 : 3) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้เขียนหนังสือเรื่อง “ประชาธิปไตยและการศึกษา” โดยเสนอแนวคิดในการจัดการศึกษาที่เน้นห้องเรียนเป็นเสมือนกระโจมที่สะท้อนสังคม การจัดการเรียนการสอนจำเป็น ต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งที่น่าสนใจนำไปสู่ชีวิตจริง ตัวอย่าง เสนอให้จัดบรรยากาศการเรียนและต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบประชาธิปไตยโดยทุกคนควรจะได้มีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการเรียนให้สอดคล้องกับการที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

หลังจาก Dewey, Herbert Thelen (1954, 1960, อ้างใน Arends, 1989 : 339) ได้คิดค้นวิธีการที่จะพัฒนาช่วยเหลือการเรียนรู้เป็นกลุ่มของนักเรียนนั้น ธีเล็น ก็ยังสนใจเรื่องพลวัตแห่งกลุ่ม (Group dynamics) อีกด้วย ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของการพัฒนามาเป็นการเรียนแบบร่วมมือ

1.2 ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ได้มีผู้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้หลายประการ ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ(2544 ข :4) ได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่าการเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วย สมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันและมีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

ชาอุชัย อาจินสมาจาร (2533 :19) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการใช้การสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้นักเรียนจะได้ทำงานร่วมกัน เพื่อให้ได้มาซึ่งการเรียนของตนเองและของกลุ่มสูงสุด

พรรณศรี มี เก้าธรรมสาร (2533:35) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มเล็ก สมาชิกในกลุ่มจะมีความสามารถที่แตกต่างกัน ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรับผิดชอบการทำงานของตนเองเท่า ๆ กับ รับผิดชอบการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มด้วย

สุรศักดิ์ หลาบมาลา(2533 :4) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึงการเรียน รูปแบบหนึ่งที่ครูจัดกลุ่มเล็ก ๆ ให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน

วัลลี หลีสันติพงษ์ (2538:18) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าเป็นการสอนที่มีการ แบ่ง กลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยมีนักเรียนที่มีระดับความสามารถต่างกันคละกัน ไปแต่ละกลุ่มและให้ นักเรียนช่วยกันเป็นกลุ่ม

สุวิมล เขียวแก้ว (2540 ข :80) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า หมายถึง รูปแบบหนึ่งที่เป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถสามารถนำไปใช้ในการจัดการและทำ งานร่วมกับกลุ่ม ของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จช่วยให้ทุกคนมีส่วนร่วม

นันทิดา บุญเคลือบ (2540 :14-15) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนรู้ กระบวนการกลุ่มเป็นวิธีที่เหมาะสมวิธีหนึ่งที่ใช้ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เนื่องจากกิจกรรมกลุ่ม ได้เปิด โอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกของกลุ่มที่มีวัยใกล้เคียงกัน จึงสื่อสาร ได้เป็นอย่างดี

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 34) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียน ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน โดยแต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่ม

ธีระพัฒน์ ฤทธิทอง (2543 :161) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง เทคนิคการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน ได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิกที่มี ความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม โดยที่ ในกลุ่มจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันทรัพยากร ให้กำลังใจแก่กันและกัน คนเก่งจะช่วยเหลือ คนที่อ่อนกว่าแต่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิก ทุกคนในกลุ่มความสำเร็จของ บุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม

อารี สันทวิ (2543 :33) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการที่ให้นักเรียน ทำงานด้วยกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้และทางด้านจิตใจ ช่วยให้นักเรียน เห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเพื่อน ๆ เคารพความคิดเห็นกันและความสามารถของผู้อื่น ที่แตกต่างจากตน ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อน ๆ

จันทรา ตันติพิงสานุรักษ์ (2544 : 4) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

ปทีป เมธาคณวุฒิ (2544 :13) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 3-5 คน โดยที่สมาชิกอาจมีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน รับผิดชอบการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกันเพื่อให้งานกลุ่มประสบผลสำเร็จโดยสมาชิกภายในกลุ่มต้องกระตุ้น สมาชิกคนอื่นและช่วยเหลือกันผู้เรียนทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในตนเองและของกลุ่มให้มากที่สุด ผู้เรียนจะต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยมีหลักการว่าผลสำเร็จของกลุ่ม คือ ผลสำเร็จของตนเอง

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 134) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งเป็นลักษณะการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจนมีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนของตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สุคนธ์ สินธพานนท์และคณะ (2545 :30) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการสอนที่ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันในกลุ่มย่อย ๆ เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม จะมีสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันผู้เรียนแต่ละคนจะต้องร่วมมือในการเรียนรู้ร่วมกันมีการช่วยเหลือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้กำลังใจซึ่งกันและกันคนที่เก่งกว่าจะช่วยคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่มเพราะยึดถือแนวคิดที่ว่าความสำเร็จของสมาชิกทุกคนจะรวมเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

Parker (1985 : 48-50) ได้ให้ความหมายการเรียนแบบร่วมมือไว้ว่า เป็นการให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยจัดให้สมาชิกในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน ผู้เรียนจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือกัน สมาชิกจะรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนในกลุ่มเช่นเดียวกับของตน

Slavin (1990 : 3) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน โดยกลุ่มจะประสบความสำเร็จได้เมื่อสมาชิกทุกคน ได้เรียนรู้บรรลุตามจุดประสงค์เดียวกัน การเรียนแบบร่วมมือจึงเป็นการเรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม

Artzt และ Newman (1990 : 448-452) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือหมายถึง วิธีการที่ผู้เรียนทำการแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จ หรือ

ความล้มเหลวของกลุ่ม เพื่อบรรลุเป้าหมาย สมาชิกทุกคนจึงช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้เกิดการเรียนรู้ และแก้ปัญหา ครูไม่ใช่เป็นแหล่งข้อมูลในการเรียน ตัวนักเรียนเองจะเป็นแหล่งความรู้ซึ่งกันและกัน ในกระบวนการเรียนรู้

Good และ Brophy (1991 : 409) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการที่ให้ผู้เรียนนั่งทำงานอย่างอิสระในกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 4-6 คน ภายใต้การเรียนแบบร่วมมือ ผู้เรียนจะทำงานร่วมกันกับเพื่อนมากกว่าที่จะทำงานคนเดียวและได้รับข้อมูลย้อนกลับจากเพื่อนและครูด้วย

Paul และ Kennet (1991 : 164) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึงการจัดวางนักเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อเข้าทำงานเป็นกลุ่มกับผู้อื่น

Winitzky และ Driedkey (1991:216 อ้างถึงใน สามารถ สุขาวงษ์, 2537 : 25) ได้ให้ความหมายการเรียนแบบร่วมมือว่า หมายถึง วิธีสอนซึ่งจัดให้นักเรียนเรียนด้วยกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยปกติจะประกอบด้วยสมาชิก 4-6 คนมีความสามารถแตกต่างกัน มีบทบาทที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ประสานงาน ผู้จัดบันทึก ผู้รวบรวมบทบาทเหล่านี้จะหมุนเวียนไป

Arends (1994:334) ได้ให้ความหมายการเรียนแบบร่วมมือว่า คือการรวมกันทำงานเป็นทีมของนักเรียน เพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่เรียน และในทีมประกอบไปด้วยผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ เชื้อชาติและเพศต่างกัน วิธีการให้รางวัลจะเน้นกลุ่มมากกว่าเน้นบุคคล

Johnson และ Johnson (1994 : 5) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการสอนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มประมาณ 3-5 คน โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกันทางด้านเพศ เชื้อชาติ ความสามารถทางการเรียน ฯลฯ ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกัน

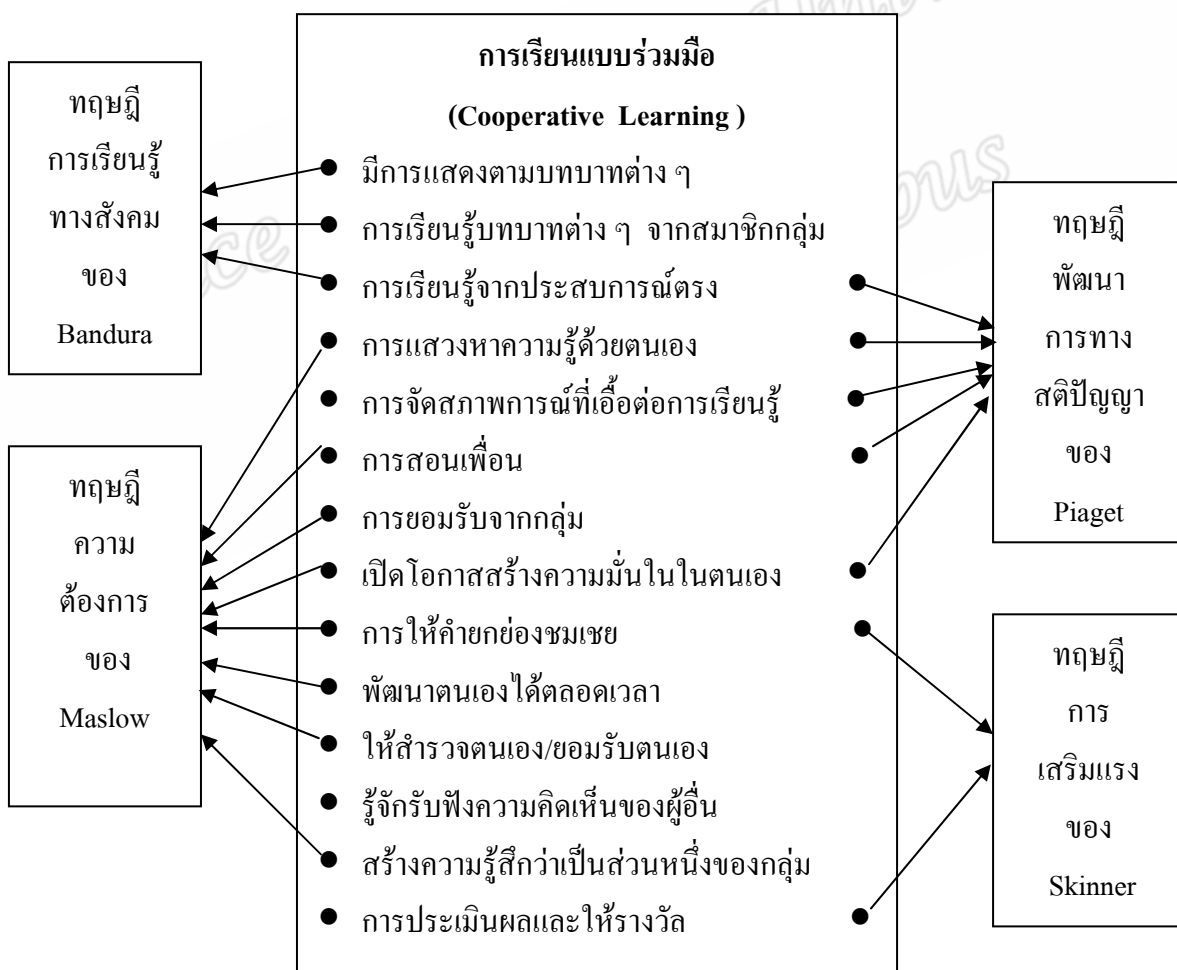
Slavin. (1995 : 5) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนที่ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกันโดยผู้เรียนจะมีการโต้ตอบกันภายในกลุ่มร่วมมือกันทำงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จร่วมกันของกลุ่ม

Alice F. Artzt และ C.M. Newman (1999 : 448-449) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเรียนร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อเรียนรู้การแก้ปัญหา ร่วมกันเพื่อให้กลุ่มประสบผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายร่วมกันโดยสมาชิกในกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว การที่สมาชิกจะบรรลุเป้าหมายร่วมกันนั้น ทุกคนต้องปรึกษาหารือกัน และกัน ช่วยเหลือกันให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ครูมีบทบาทเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ จัดหาและชี้แนะแหล่งค้นคว้าข้อมูล ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าเอง ซึ่งตัวผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการที่จะทำให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน

จากความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ได้รวบรวมมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกัน ได้มีส่วนร่วมกันอย่างแท้จริงในการร่วมกันคิด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการช่วยเหลือกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีความรับผิดชอบทั้งภารกิจของตนเองและของกลุ่ม เพื่อนำพาให้กลุ่มประสบความสำเร็จร่วมกัน

1.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีสอนที่ใช้เทคนิคที่หลากหลายในการเพิ่มประสิทธิภาพของแต่ละบุคคลให้เกิดขึ้น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของการเสริมแรง (Reinforcement) ของ Skinner การเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) ของ Bandura การพัฒนาทางสติปัญญา (Cognitive Theory) ของ Piaget และทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Need Gratification)

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือ กับแนวทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกลุ่มและการทำงานเป็นหมู่คณะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพยายามสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เขาเหล่านั้นทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดีในเรื่องทฤษฎีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มนี้ มีผู้เสนอทฤษฎีแตกต่างกัน ดังนี้

1. ทฤษฎีตายายปฏิบัติงาน (Grid to work) ผู้พัฒนาคือ Blake และ Mutton แห่งมหาวิทยาลัยเท็กซัส อธิบายว่า บุคคลต้องการจะทำงานให้ได้ผล และมีส่วนร่วมในงานที่เขารับผิดชอบการที่จะให้ทุกคนมีส่วนร่วมและทำงานให้ได้ผลดีนั้น องค์กรจะต้องสร้างบรรยากาศที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการทำงานอย่างจริงจัง ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผลงานย่อมเกิดขึ้นจากการประสมประสานความต้องการขององค์กรและของ คนเข้าด้วยกัน(โศภณ ปภากิจน์, 2521:118-119)

2. ทฤษฎีสนาม (Field Theory) เป็นทฤษฎีของ Kurt Lewin มีแนวคิดที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

- ก. พฤติกรรมของบุคคลมาจากการมีความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม
- ข. โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะต่างกัน
- ค. การรวมกลุ่มแต่ละครั้งจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ในรูปการกระทำ (Act) การรู้สึก (Feel) และความคิด (Think)
- ง. องค์กรประกอบต่าง ๆ ในข้อ ค จะทำให้เกิดโครงสร้างของกลุ่ม ซึ่งการเกิดกลุ่มแต่ละครั้งจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม
- จ. สมาชิกในกลุ่มจะการปรับตัวเข้าหากันและพยายามช่วยกันทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้เกิดแรงผลักดันของกลุ่ม และส่งผลให้การทำงานเป็นไปด้วยดี (ทิสนา แคมมณี, 2522:10-12)

3. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เนื้อหาทฤษฎีนี้จะเน้นเรื่องธรรมชาติของคน พฤติกรรมของคน ธรรมชาติของกลุ่ม ลักษณะการรวมกันของกลุ่ม องค์กรประกอบที่สำคัญของกลุ่ม และกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของคน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และปรับปรุงการทำงานของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ทิสนา แคมมณี และเยาวพา เดชะคุปต์, 2522 :1)

4. ทฤษฎีการกระทำร่วมกัน (Interaction Theory) พัฒนาโดย Homans อธิบายไว้ว่าการกระทำร่วมกันเป็นกลุ่มประกอบด้วยองค์พื้นฐานสำคัญ 3 อย่าง คือ กิจกรรม การกระทำร่วมกัน และความรู้สึก องค์กรประกอบทั้งสามจะเกี่ยวพันโดยตรงระหว่างกัน กล่าวคือ ยิ่งบุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากเท่าใด การกระทำร่วมกัน และความรู้สึกต่อกันจะมีมากขึ้นทำให้บุคคลต่าง ๆ ภายในกลุ่มเกี่ยวกันกันอย่างใกล้ชิด และช่วยกันตัดสินใจในการทำงานมีการติดต่อสื่อสารกัน สนับสนุนการทำงานจนประสบความสำเร็จในเป้าหมายร่วมกันสมาชิกภายในกลุ่มหรือองค์การที่เกี่ยวข้องในลักษณะดังกล่าวนี้ มีแนวโน้มจะรวมกลุ่มเป็นกลุ่มที่มีพลังสูงมาก (สมยศ นาวิการ, 2523:234)

จากทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่าทฤษฎีต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีส่วนช่วยให้การเรียนรู้แบบร่วมมือประสบความสำเร็จทั้งสิ้นเพราะการเรียนรู้แบบร่วมมือจำเป็นต้องมีการร่วมมือกันภายในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม และมีการพึ่งพากันทางสังคมที่มีโครงสร้าง เพื่อเป้าหมายร่วมมือกัน สมาชิกภายในกลุ่มต้องประกอบไปด้วยบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และแรงจูงใจก็มีส่วนเสริมที่ทำให้การเรียนรู้แบบร่วมมือประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

1.4 ความสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ยุทธศาสตร์การสอนหรือวิธีการสอน เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดหมายที่กำหนดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการและทักษะทางสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันจนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือทุกคนในปัจจุบันมีครูผู้สอนจำนวนมากที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการ โดยไม่เน้นการพัฒนาทักษะทางสังคม และมักจะส่งเสริมให้ผู้เรียนด้วยการแข่งขันหรือเรียนตามลำพัง ซึ่งการสอนทั้ง 2 อย่างไม่ได้คำนึงถึงการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนคนอื่น ๆ ในชั้น สภาพการเรียนการสอนดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสียหลายประการผู้เรียน กล่าวคือการสอนแบบแข่งขัน ทำให้เกิดผู้ชนะและผู้แพ้ โดยผู้ชนะจะดีใจสำหรับผู้แพ้จะเสียใจ ซึ่งสัดส่วนของผู้ชนะจะมีน้อยกว่าผู้แพ้มากมีผลทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เกิดความเครียดและไม่มีความสุขในการเรียน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือยังเป็นการเตรียมผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 ข : 4-5)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีข้อดีหลายประการ ได้มีงานวิจัยหลายเรื่องที่ยังบอกถึงคุณลักษณะและประสิทธิภาพของการเรียนรู้ดังกล่าวไว้คือ

1. ช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นของผู้เรียน
2. ช่วยพัฒนาความคิดของผู้เรียน
3. ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน
4. ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน
5. ช่วยส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน
6. ทำให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์หรือมุมมองกว้างขึ้น
7. ช่วยการปรับตัวในสังคมให้ดีขึ้น

ฯลฯ

1.5 องค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะมีประสิทธิภาพ ถ้าสมาชิกภายในกลุ่มมองเห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีแนวทางสำคัญ 5 ประการ คือ (กรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ, 2544 ข : 5-8)

1. มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก(Positive Interdependence) หมายถึง การที่สมาชิก ในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานนั้น มีการแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำงาน ทุกคนมีบทบาทหน้าที่และประสบความสำเร็จร่วมกัน ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวกได้หลายวิธี เช่น

- กำหนดเป้าหมายของกลุ่ม
- กำหนดรางวัล
- กำหนดให้ใช้วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่ออื่น ๆ ร่วมกัน
- กำหนดบทบาทสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม จะมีบทบาทในกลุ่ม

2. การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในระหว่างการทำงานกลุ่ม(Face to Face Promotive Interaction) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ โดยทำกิจกรรมต่อไปนี้

- แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- อธิบายความรู้ให้เพื่อนในกลุ่มฟัง

กิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนได้ติดต่อกันโดยตรง เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และการให้ข้อมูลย้อนกลับ

3. การตรวจสอบความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน(Individual Accountability) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้แน่ใจว่าสมาชิกทุกคนมีความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น

- กำหนดหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่มตามความเหมาะสม
- สุ่มถามปากเปล่าสมาชิกในกลุ่ม หรือสุ่มตรวจงานของสมาชิกในกลุ่ม
- สังเกตและบันทึกการทำงานกลุ่มของสมาชิก
- กำหนดสมาชิก 1 คนในกลุ่มเป็นผู้ตรวจสอบความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับงานกลุ่ม
- ให้ผู้เรียนอธิบายสิ่งที่ตนเรียนรู้ให้เพื่อนฟัง
- ทดสอบรายบุคคล

4. การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย(Interdependence and Small Group Skills) ผู้เรียนควรได้รับการฝึกทักษะที่จะช่วยให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จ ได้แก่

- การทำความรู้จักและไว้วางใจผู้อื่น

- การสื่อสาร
- การยอมรับและช่วยเหลือกัน
- การวิจารณ์ความคิดเห็น โดยไม่วิจารณ์เจ้าของความคิด
- การแก้ปัญหา
- การให้ความสำคัญและการเอาใจใส่ต่อทุกคนเท่าเทียมกัน

5. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) สมาชิกจะต้องร่วมกัน รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้น ผลงานของกลุ่มจะได้รับอิทธิพลมาจากการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งสามารถกระทำได้ ดังนี้

- ให้อธิบายการกระทำของสมาชิกที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์
- ให้ตัดสินใจว่าการกระทำใดของกลุ่มที่ควรรักษาและการกระทำใดควรเลิกปฏิบัติ
- ให้เล่าเหตุการณ์ในกลุ่มปัญหาของกลุ่มหรือวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของกลุ่ม

องค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกต้องมีความสัมพันธ์และต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการที่จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี และบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องพยายามจัดกิจกรรมให้ได้ครบทั้ง 5 องค์ประกอบพื้นฐานของการเรียนแบบร่วมมือ

Johnson, Johnson และ Holubec (1994 อ้างถึงในทิศนา ขัมมณี, 2550 : 99-101) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ ไม่เพียงแต่เป็นการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จเท่านั้น การเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีองค์ประกอบสำคัญครบ 5 ประการดังนี้

(1) การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence)

กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญและความ สำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันสมาชิกแต่ละคนประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ ความสำเร็จของบุคคลและของกลุ่มขึ้นอยู่กับกันและกัน ดังนั้น แต่ละคนต้องรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนและในขณะที่เดียวกันก็ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆ ด้วยเพื่อประโยชน์ร่วมกัน การจัดกลุ่มเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันนี้ทำได้หลายทาง เช่น การให้ผู้เรียนมีเป้าหมายเดียวกันหรือให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายในการทำงาน/การเรียนรู้ร่วมกัน (Positive Goal Interdependence) การให้รางวัลตามผลงานของกลุ่ม (Positive Reward Interdependence) การให้รางวัลตามผลงานของกลุ่ม (Positive Resource Interdependence) การมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกันให้แต่ละคน (Positive Role Interdependence)

(2) การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-face promotive interaction)

การที่สมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ในทางที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ใ้วางใจ ส่งเสริมและช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่างๆร่วมกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

(3) ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability)

สมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้ทุกคนจะต้องมีหน้าที่รับผิดชอบ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครที่จะได้รับประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้น ในกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบการตรวจสอบผลงานทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิธีการที่สามารถส่งเสริมให้ทุกคนได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่หลายวิธี เช่น การจัดกลุ่มให้เล็กเพื่อจะได้มีการเอาใจใส่กันและกันได้ อย่างทั่วถึง การทดสอบเป็นรายบุคคล การสุ่มเรียกชื่อให้รายงาน ครูสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่ม การจัดให้กลุ่มมีผู้สังเกตการณ์ การให้ผู้เรียนสอนกันและกัน เป็นต้น

(4) การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย

(Interpersonal and Small-group skills)

การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญ ๆ หลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้งรวมทั้งการเคารพ ยอมรับและใ้วางใจกันและกัน ซึ่งครูควรสอนและฝึกให้แก่ผู้เรียนเพื่อช่วยให้ดำเนินงานไปได้

(5) การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group Processing)

กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือจะต้องมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มครอบคลุมการวิเคราะห์เกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่ม พฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มและผลงานของกลุ่ม การวิเคราะห์การเรียนรู้นี้อาจทำโดยครู หรือผู้เรียน หรือทั้งสองฝ่าย การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มนี้เป็นยุทธวิธีหนึ่งที่จะส่งเสริมให้กลุ่มตั้งใจทำงานเพราะรู้ว่าจะได้รับข้อมูลป้อนกลับและช่วยฝึกทักษะการรู้คิด (Metacognition) คือสามารถที่จะประเมินการคิดและพฤติกรรมของตนที่ได้ทำไป

องค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ ที่จะนำไปใช้ประสบผลสำเร็จมีดังนี้ (Stahl, 1994 : 1-2)

1. วัตถุประสงค์ในการเรียนแบบร่วมมือนี้ครูจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน และชี้เฉพาะว่านักเรียนจะได้อะไรหลังจากที่เรียนไปแล้ว โดยครูควรเริ่มวางแผน โดยกำหนดสิ่งที่คาดว่านักเรียนจะต้องเรียนและสิ่งที่ครูคิดว่าจะต้องไม่คลุมเครือ
2. เป้าหมาย ซึ่งนักเรียนภายในกลุ่มนั้นต่างก็มีเป้าหมายร่วมกันจึงทำให้ในการเรียนนั้น จะมีการยอมรับในความสามารถของทุกคนในการศึกษา และต้องยอมรับกับผลที่ได้รับว่าเกิดจากกลุ่มมิได้เกิดจากคนใดคนหนึ่ง
3. ลักษณะเฉพาะของงานที่มอบหมายซึ่งจะต้องมีความครบถ้วนสมบูรณ์และชัดเจน

โดยมีคำชี้แจงในเรื่องการเรียงลำดับของเนื้อหาและสื่อต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องแจ้งแก่นักเรียนก่อนทำ

4. ลักษณะของกลุ่ม ภายในกลุ่มนั้นครูควรจัดให้มีความแตกต่าง เช่น ความสามารถทางการศึกษา พื้นฐานทางเชื้อชาติ เพศ ซึ่งจะไม่ให้นักเรียนนั้นจัดกลุ่มกันเองตามความสมัครใจ

5. โอกาสความสำเร็จเท่าเทียมกัน นักเรียนทุกคนต้องมีความเชื่อว่า เราทุกคนมีความเท่าเทียมกันในการเรียนรู้เหมือนกับเพื่อน ๆ และทุกคนที่มีส่วนสำคัญสำหรับกลุ่มไม่ใช่เพียงคนเดียวคนหนึ่ง

6. ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก หรือการพึ่งพาอาศัยกันของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งในการทำงานที่มีเป้าหมายร่วมกันโดยทุกคนมีส่วนร่วม สมาชิกในกลุ่มจะมีส่วนสำคัญในการให้งานประสบความสำเร็จ

7. การปรึกษาหารือกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งสมาชิกจะต้องให้ความสนใจเอาใจใส่ที่จะรับฟัง และเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม

8. ทักษะและพฤติกรรมที่มีต่อในทางบวก การที่นักเรียนทำงานด้วยกันจะต้องมีทักษะทางสังคมอย่างเหมาะสม และเกิดขึ้นมาจากกลุ่ม ซึ่งครูจะต้องชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องของการสร้างความไว้วางใจ การวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น

9. ลักษณะของข้อมูล ครูจะต้องวางโครงสร้างของงานให้เป็นที่เข้าใจ โดยคำนึงถึงข้อมูลที่จะให้นักเรียน จะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งลักษณะของข้อสอบนั้น ๆ ด้วย

10. ลักษณะเวลาที่เหมาะสม ในบทเรียนนั้นกลุ่มควรจะต้องจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับข้อมูล และความสำคัญตามเนื้อหาที่วางไว้

11. ความรับผิดชอบของแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มมีสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการทำงาน จึงจะขึ้นอยู่กับสมาชิกแต่ละคน ซึ่งอาจจะประเมินได้จากผลการทดสอบของสมาชิกหรือการสุ่มเลือกสมาชิก ในกลุ่มเป็นตัวแทนในการรายงานผลของกลุ่มก็ได้

จากองค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือจะเห็นได้ว่าต้องมีการเตรียมตั้งแต่ตัวครู ในการกำหนดจุดประสงค์ เป้าหมายที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียน รวมทั้งการเตรียมตัวของนักเรียนในการทำ กิจกรรมกลุ่มเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ

1.6 ลักษณะของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Johnson and Johnson (1990 : 55-59) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก ลักษณะสำคัญนี้มาจากหลักการที่ว่า ทุกคนทำเพื่อเป้าหมายเดียวกันของกลุ่มและผลงานของกลุ่ม ในการเรียนแบบร่วมมือสมาชิกกลุ่มต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกลุ่มจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับทุกคน ถ้ากลุ่มประสบผลสำเร็จทุกคนย่อมประสบผลสำเร็จด้วย ถ้ากลุ่มล้มเหลวทุกคนก็ถือว่าล้มเหลวด้วยทุกคนในกลุ่มจะต้องเรียนรู้บทเรียนที่ได้รับ และต้องแน่ใจ

ว่าสมาชิกทุกคนสามารถเรียนรู้บทเรียนนั้น การที่จะแน่ใจว่า เพื่อสมาชิกจะเรียนรู้บทเรียน ทุกคนต้องช่วยเหลือกัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีลักษณะความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน สมาชิกแต่ละคนต้องยอมรับว่าผลงานของคนอื่นมีความสำคัญต่อตนเองและต่อกลุ่ม และผลงานของตนเองก็มีความสำคัญต่อคนอื่นและต่อกลุ่มด้วย

2. การปฏิสัมพันธ์โดยตรงของสมาชิกลักษณะสำคัญนี้มาจากหลักการที่ว่า ผลงานที่ดีมาจากการใช้ความสามารถ การสร้างสรรค์ของบุคคลหลายคน เพราะลำพังบุคคลเพียงคนเดียวไม่สามารถทำงานทุกอย่างสำเร็จ ต้องอาศัยการช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่น ในการเรียนแบบร่วมมือต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยเหลือกัน มีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด การอธิบายเพื่อให้เพื่อนได้เกิดการเรียนรู้ การรับฟังเหตุผลของสมาชิกภายในกลุ่มปฏิสัมพันธ์โดยตรงของนักเรียน จะก่อให้เกิดผลดังนี้

2.1 ทำให้เกิดกระบวนการคิดซึ่งเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจในการหาคำตอบ การอธิบาย การแก้ปัญหา การอภิปรายถึงธรรมชาติของมโนทัศน์ของสิ่งทีนักเรียนทำให้ความรู้แก่เพื่อน เป็นการพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน

2.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับอิทธิพลทางสังคมที่หลากหลายยิ่งขึ้น มีการช่วยเหลือสนับสนุนกันทำให้นักเรียนรู้เหตุผลซึ่งกันและกันได้รูปแบบการทำงานของสังคมร่วมกัน

2.3 การตอบสนองทางวาจาและท่าทางของเพื่อนสมาชิกทำให้ได้รู้ถึงการทำงานของตน ซึ่งเป็นการได้รับข้อมูลย้อนกลับที่สำคัญ

2.4 การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนซึ่งกันและกันเพราะนักเรียนคอยให้กำลังใจกันและกันในอนาคต

2.5 ทำให้นักเรียนได้รู้จักเพื่อนสมาชิกได้ดียิ่งขึ้นในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์โดยตรงของสมาชิกได้ผลขนาดของกลุ่มต้องไม่ใหญ่มาก (2-6 คน) เพื่อสมาชิกทุกคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นรับฟัง ติดต่อสื่อสารกันอย่างทั่วถึง

3. การรับผิดชอบและการตอบสนองรายบุคคล ลักษณะสำคัญนี้มาจากหลักการที่ว่า สิ่งทีนักเรียนทำร่วมกันเป็นกลุ่มจะทำให้นักเรียนสามารถทำได้ด้วยตนเองในวันข้างหน้านักเรียนต้องรับผิดชอบในผลการเรียนของตนและเพื่อน สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะรู้ว่าใครต้องการความช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องใด มีการกระตุ้นกันและกันให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สมบูรณ์ การตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนได้เกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ทำได้ดังนี้

3.1 ประเมินผลงานของสมาชิกแต่ละคนซึ่งรวมเป็นผลงานกลุ่ม

3.2 ให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งของกลุ่มและรายบุคคล

3.3 ให้สมาชิกทุกคนรายงานหรือมีโอกาสแสดงความคิดเห็น โดยทั่วถึง

3.4 มีการตรวจสอบผลการเรียนเป็นรายบุคคลหลังจบบทเรียน

ในการตรวจสอบความรับผิดชอบรายบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าผู้สอนไม่ตรวจสอบความสามารถเป็นรายบุคคลแล้วอาจทำให้นักเรียนบางคนไม่เกิดการเรียนรู้ ผลงานที่ออกมาเป็นผลงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม

4. ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์และทักษะการทำงานเป็นกลุ่มลักษณะสำคัญนี้มาจากหลักการที่ว่า การทำงานร่วมกันจะเสริมสร้างความสามารถได้ดีกว่าการทำงานคนเดียว คนเราไม่เกิดมาเพื่อเรียนรู้โดยทันทีทันใดที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นกลุ่มไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ ตามที่ต้องการบุคคลต้องเรียนรู้ ต้องได้รับการสอนทักษะทางอ้อมเพื่อให้เกิดคุณภาพสูงในการทำงานร่วมกัน การทำให้เกิดทักษะทางมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นกลุ่มนักเรียนต้องปฏิบัติดังนี้

- 4.1 เรียนรู้ข้อเท็จจริง ลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคล
- 4.2 มีการสื่อสารกันอย่างถูกต้องและเปิดเผย
- 4.3 ยอมรับและสนับสนุนซึ่งกันและกัน
- 4.4 แก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์และการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้การทำงานร่วมกันเกิดผลดีลดความกดดันและความตึงเครียดในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การให้นักเรียนที่ขาดทักษะการทำงานเป็นกลุ่มทำงานร่วมกัน จะทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จ

5. กระบวนการกลุ่ม เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกกลุ่มอภิปรายถึงการทำอะไรจะทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย โดยจุดมุ่งหมายของกระบวนการกลุ่ม คือ การเน้นกระบวนการหน้าที่บทบาท ที่ชัดเจนของสมาชิกที่จะทำให้การทำงานนั้นได้ผลดีตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ กลุ่มต้องอธิบายการกระทำของสมาชิก เพื่อให้ได้ทราบว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์ต่อความสำเร็จในการทำงานของกลุ่มและการตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมใดควรดำเนินต่อไป พฤติกรรมใดควรเปลี่ยนแปลงกระบวนการกลุ่มมีความสำคัญต่อการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

Kagen Spencer (1990 อ้างถึงใน พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์, ม.ป.ป.: 2-3) ได้อธิบายถึงลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือ โดยมีแนวคิดสำคัญ 6 ประการ คือ

1. เป็นกลุ่ม/ทีม(Group /Team)หมายถึงการจัดนักเรียนออกเป็นกลุ่มขนาดเล็กประมาณ 2-6 คน ซึ่งสมาชิกในกลุ่มประกอบด้วย นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกันคละกัน ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุด คือ 4 คน ที่จะเปิดโอกาสให้ทุกคนในกลุ่มได้ร่วมมืออย่างเท่าเทียมกันรวมทั้งสามารถแบ่งงานให้เป็นคู่ได้สะดวก

2. มีความเต็มใจ (Willing) หมายถึง สมาชิกในกลุ่มมีความเต็มใจที่จะร่วมมือกันในการเรียนและการทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือ มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน โดยช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีการยอมรับกันและกันเพื่อให้งานสำเร็จด้วยดี

3. มีการจัดการ (Management) หมายถึง การจัดการเพื่อให้การทำงานกลุ่มแบบร่วมมือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องกำหนดสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างกฎของห้อง การจัดที่นั่งของกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกไว้ล่วงหน้า มีการให้สัญญาเจียบที่ครูส่งให้ผู้เรียนแล้วผู้เรียนทำสัญญาตามและเจียบเพื่อฟังคำสั่งต่อไป เป็นต้น

4. มีทักษะทางสังคม (Social Skill) หมายถึง ทักษะในการทำงานร่วมกันมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันให้ความช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. มีหลักการพื้นฐาน (Basic Principles) 4 ประการ ซึ่งล้วนมีความสำคัญที่จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ คือ

5.1 มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเชิงบวก (Positive Interdependence) การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ และเข้าใจว่าความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม

5.2 มีความรับผิดชอบเป็นรายบุคคล (Individual Accountability) ทุก ๆ คนในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการค้นคว้าการทำงาน สมาชิกทุกคนต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนเหมือนกัน จึงถือว่าเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

5.3 มีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน (Equal Participation) ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการค้นคว้าการทำงานเท่า ๆ กัน ทำโดยกำหนดบทบาทของแต่ละคน กำหนดบทบาทก่อนหลัง

5.4 มีปฏิสัมพันธ์ไปพร้อม ๆ กัน (Equal Participation) คือ นักเรียนทุกคนในกลุ่มจะทำงาน คิด อ่าน ฟัง ฯลฯ ไปพร้อม ๆ กัน

6. มีเทคนิคหรือรูปแบบการทำกิจกรรม (Structure) รูปแบบการจัดกิจกรรมหรือเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือเป็นสิ่งที่ใช้เป็นคำสั่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งเทคนิคต่าง ๆ จะต้องเลือกใช้ให้ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ เพราะแต่ละเทคนิคมีความเหมาะสมกับเป้าหมายที่แตกต่างกัน

1.7 รูปแบบเทคนิคต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมในการจัดการเรียนแบบร่วมมือ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 40-42) ได้กล่าวถึง รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือการใช้หลายเทคนิคไว้ดังนี้

1. Jigsaw เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เทคนิคนี้เป็นเทคนิคที่ใช้กันมากในรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาวิชาจากตำราเรียน (เช่น สังคมศึกษา ภาษาไทย)

2. Jigsaw II เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นจากเทคนิคเดิม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนช่วยกันในกลุ่มมากขึ้นกระบวนการเหมือนเดิมทุกประการ เพียงแต่ในช่วงของการประเมินผลครูน่าจะแนบทุกคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนรวมหรือค่าเฉลี่ยสูงสุดจะติด

ประกาศไว้ในป้ายประกาศของห้อง

3. Team Games – Tournaments (TGT) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในจุดประสงค์ที่ต้องการให้กลุ่มศึกษาประเด็น หรือปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องเพียงข้อเดียวหรือมีคำตอบที่ถูกต้องที่ชัดเจน เช่น การคำนวณทางคณิตศาสตร์ การใช้ภาษาภูมิศาสตร์และทักษะการใช้แผนที่และความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์

4. Student Team and Achievement Divisions (STAD) เทคนิคนี้พัฒนาขึ้นมาจากเทคนิค (TGT) แต่จะการใช้การทดลองรายบุคคลแทนการแข่งขัน

5. Team Assisted Individualization (TAI) กิจกรรมนี้เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคลมากกว่าการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่ม เหมาะสำหรับการสอนคณิตศาสตร์ การจัดกลุ่มผู้เรียนจะคล้ายเทคนิค (STAD) และ (TGT) แต่ในเทคนิคนี้ผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้ และทำงานตามลำดับความสามารถของตนเมื่อทำงานในส่วนของตนเสร็จแล้วจึงจะไปจับคู่หรือเข้ากลุ่มทำงาน

6. Group Investigation (GI) เป็นเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือที่สำคัญอีกเทคนิคหนึ่งเป็นการจัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อเตรียมการทำโครงการกลุ่ม หรือทำงานที่ครอบคลุมก่อนใช้เทคนิคนี้ ครูควรฝึกทักษะการสื่อสารทักษะทางสังคมให้แก่ผู้เรียนก่อน เทคนิคนี้เหมาะสำหรับการสืบค้นความรู้หรือแก้ปัญหาเพื่อหา คำตอบในประเด็นหรือหัวข้อที่สนใจ เช่น การเรียนในวิชาชีววิทยาหรือสิ่งแวดล้อม

7. Learning Together (LT) วิธีนี้เป็นวิธีที่เหมาะสมกับการสอนที่มีโจทย์ปัญหาการคำนวณหรือการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ

8. Numbered Head Together เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจ

9. Co-op Co-op เป็นเทคนิคที่เน้นการร่วมกันทำงาน โดยสมาชิกของกลุ่มที่มีความสามารถและความถนัดต่างกันได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่ตนถนัดเต็มที่ ผู้เรียนเก่งได้ช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อนเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการคิดระดับสูงทั้งการวิเคราะห์และสังเคราะห์และเป็นวิธีการที่สามารถนำไปใช้สอนวิชาใดก็ได้

10. Cooperative Integrated Reading and Composition (CIRC) เป็นตัวอย่างแนวทางการนำเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

สุลัดดา ลอยฟ้า (2536 อ้างถึงใน กมลวรรณ โภธิบัณฑิต 2543 : 18) กล่าวว่ารูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือของกลุ่ม Slavin ที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายมี ดังนี้

(1) STAD (Student Teams – Achievement Division) เป็นรูปแบบการสอนที่สามารถดัดแปลงใช้ได้เกือบทุกวิชาและทุกระดับชั้นเพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนและทักษะทางสังคม เป็นสำคัญ

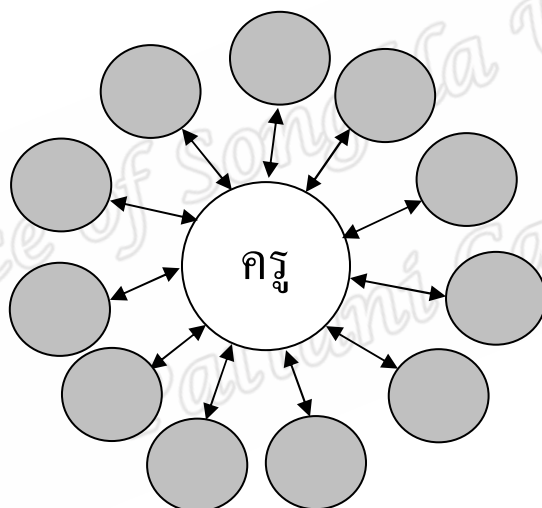
(2) TGT (Team-Games Tournament) เป็นรูปแบบการสอนที่คล้ายกับ STAD แต่

เป็นการจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้นโดยใช้การแข่งขันเกมแทนการทดสอบย่อย

(3) TAI (Team Assisted Individualization) เป็นรูปแบบการสอนที่ผสมผสานแนวความคิดระหว่างการร่วมมือกันการเรียนรู้กับการสอนรายบุคคล (Individualized Instruction) รูปแบบ TAI จะเป็นการประยุกต์ใช้กับการสอนคณิตศาสตร์

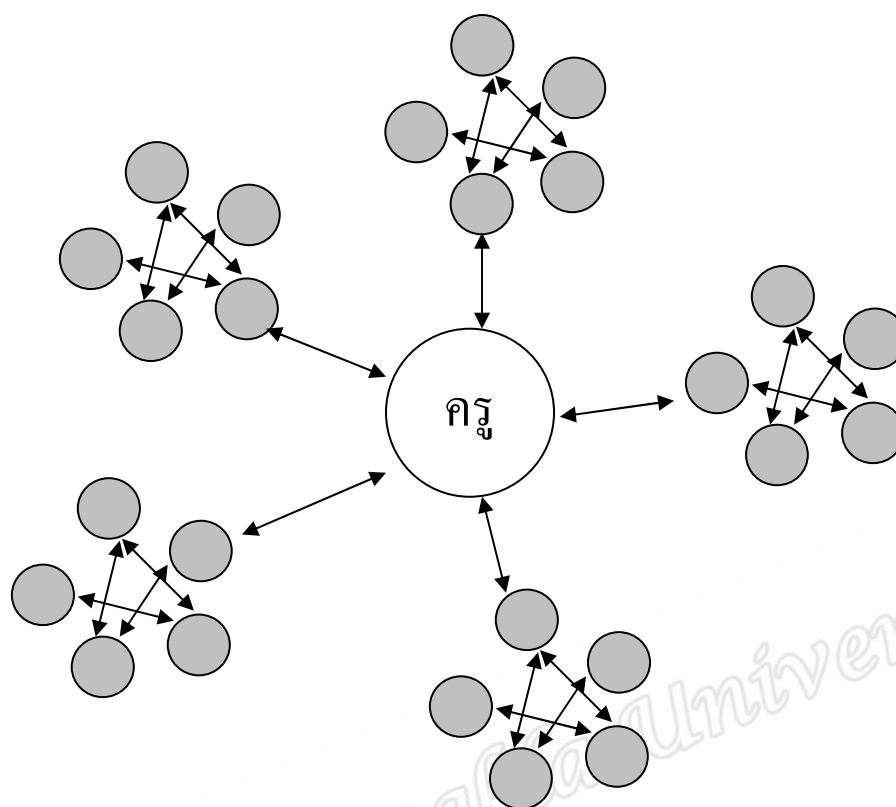
(4) CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) เป็นรูปแบบการสอนแบบร่วมมือแบบผสมผสานที่มุ่งพัฒนาขึ้นเพื่อสอนการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโดยเฉพาะ

(5) Jigsaw ผู้คิดค้นการสอนแบบนี้ เริ่มแรกคือ Ellior-Aronson และคณะหลังจากนั้น Slavin ได้นำแนวความคิดดังกล่าวมาปรับขยาย เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการสอนแบบร่วมมือมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย เช่น สังคมศึกษา วรรณคดี บางส่วนของวิชาวิทยาศาสตร์ รวมทั้งวิชาอื่น ๆ ที่เน้นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจมากกว่าพัฒนาทักษะ

ภาพที่ 2 แสดงถึงห้องเรียนที่ครูเป็นศูนย์กลาง ทำหน้าที่บอกความรู้แก่นักเรียนโดยตรง

ในการสอนแบบครูสอนทั้งชั้นเป็นการสอนที่มักจะพบมากในปัจจุบันที่ครูมักจะเป็นผู้ให้ความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ในการเรียนแบบร่วมมือก็นำมาใช้เป็นบางช่วงเวลา เพื่อที่จะทำความเข้าใจเบื้องต้น เกี่ยวกับ Concept หลักการทฤษฎีหรือขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งครูจะใช้เวลาไม่มากนักกับการสอนแบบนี้ (ชอบ., 2533 : 62)

ภาพที่ 3 แสดงถึงห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยนักเรียนเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) มุ่งให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน

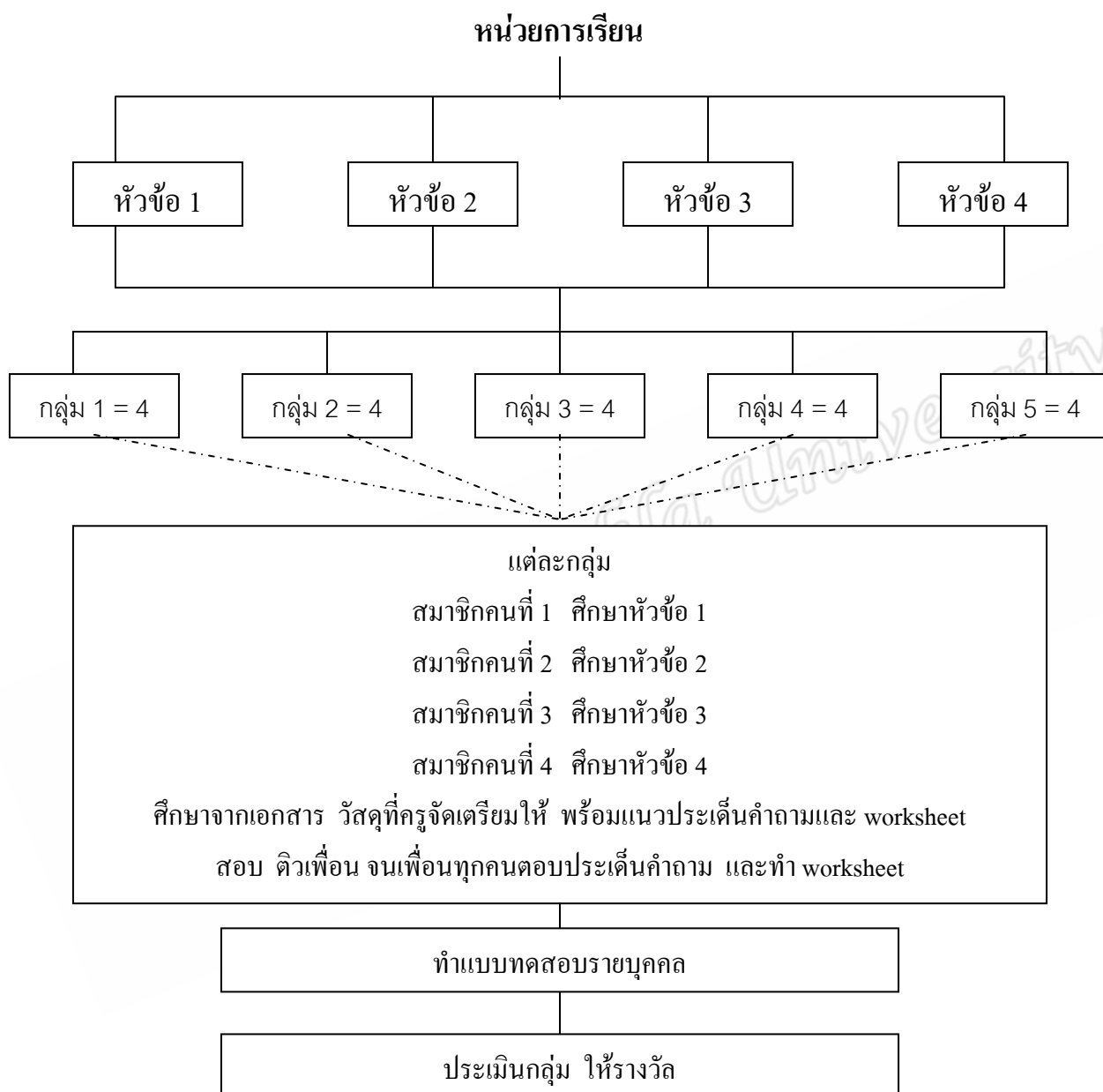
จากรูปแบบของการเรียนแบบร่วมมือที่กล่าวทั้งหมดนี้ เป็นรูปแบบการเรียนที่ได้รับการพัฒนามาเป็นหลายรูปแบบ แต่ยังคงมีลักษณะที่สำคัญ คือการจัดแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย สมาชิกกลุ่มมีทักษะในการทำงานกลุ่ม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้ทุกคนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจบทเรียน ซึ่งรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือแต่ละวิธีจะมีโครงสร้างที่แตกต่างกันและมีความเหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชาที่แตกต่างกันไป

1.8 รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือแบบ STAD

รูปแบบของการเรียนแบบร่วมมือที่นิยมใช้ในปัจจุบันมีหลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบมีลักษณะเฉพาะที่มีทั้งความคล้ายและแตกต่างกันไป วิธีการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้วิธี Student Team – Achievement Division หรือที่เรียกว่า STAD ซึ่งมีรูปแบบการเรียนอันประกอบด้วย การนำเสนอข้อมูล การทำงานร่วมกัน การทดสอบ การปรับปรุงคะแนน และการตัดสินผลงานของกลุ่ม ซึ่งนาตยา ปิลาธนานนท์ (2538 : 4-5) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค STAD ไว้ดังนี้

1. การกำหนดรายวิชาและบทเรียนให้อยู่ในรูปของการเรียนแบบร่วมมือโดยเทคนิค STAD ลักษณะของการจัดกิจกรรมนี้เริ่มต้นที่ครูจะต้องกำหนดหน่วยการเรียนรู้ที่นักเรียนจะต้องศึกษา

จากนั้นให้พิจารณาแยกย่อยหน่วยการเรียนรู้ว่า ควรประกอบด้วยหัวข้ออะไรบ้างที่จะครอบคลุมเรื่องราวสาระของหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งการแบ่งกลุ่มนักเรียนในห้องจะแบ่งเป็นกี่กลุ่มก็ได้ แต่สมาชิกในแต่ละกลุ่มจะต้องเท่ากับจำนวนหัวข้อเรื่องที่จะศึกษาในหน่วยเรียนนั้น เช่นในตัวอย่างข้างล่างนี้

ภาพที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ “ช่วยกันเรียน”

การนำเสนอข้อมูล ครูจะเป็นผู้นำเสนอข้อมูล อาจเป็นการใช้เอกสารหรือการบรรยายเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในเรื่องที่จะเรียนแล้วเห็นแนวทางที่จะทำกิจกรรมกลุ่มต่อไป

จากแผนภูมิสมมติว่า หน่วยการเรียนรู้มี 4 หัวข้อ นักเรียนในห้องมี 30 คน แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ เท่า ๆ กัน เท่ากับจำนวนหัวข้อที่จะต้องศึกษา

2. ลักษณะการทำงานกลุ่ม ในการทำงานของแต่ละกลุ่ม สมาชิกทั้ง 4 คนจะแบ่งกันศึกษาค้นคว้าหัวข้อโดยครูจะจัดเตรียมเอกสาร สื่อวัสดุที่จะใช้ศึกษาค้นคว้าให้พร้อม นอกจากนั้นครูยังจะต้องเตรียมทำกรอบประเด็นคำถามใบงานของแต่ละหัวข้อไว้ด้วย สมาชิกที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อใดก็จะใช้สื่อวัสดุหัวข้อนั้น เป็นแนวทางในการศึกษาจนเข้าใจดีแล้ว จากนั้นจะต้อง สอนและอธิบายให้เพื่อนที่ศึกษาหัวข้ออื่นเข้าใจในหัวข้อที่ตนรับผิดชอบอยู่ให้ได้ ให้เพื่อนที่เหลือทั้ง 3 คน ตอบประเด็นคำถามที่ครูให้มา ทำใบงานให้ได้ ทำเช่นนี้แลกเปลี่ยนกันระหว่าง 4 คน ในแต่ละกลุ่มจะเห็นได้ว่าสมาชิกทุกคนในแต่ละกลุ่มจะต้องช่วยกันเรียนและยังต้องช่วย กันสอนซึ่งกันและกันด้วย ทุกคนได้เรียนรู้หน่วยการเรียนรู้หน่วยนี้ด้วยกัน โดยการช่วยเหลือกันจากนั้นครูจะทำการทดสอบหน่วยการเรียนรู้ โดยในการทดสอบจะเป็นเรื่องของนักเรียนแต่ละคนแล้วเรียกว่า “ตัวใครตัวมัน” ซึ่งการทำงานนี้หัวใจสำคัญอยู่ที่ ความรับผิดชอบช่วยเหลือกันของสมาชิกแต่ละคน ทุกคนจึงต้องทำให้ดีที่สุด สมาชิกเรียนรู้ ให้กำลังใจ และเข้าใจร่วมกัน

การทดสอบ เมื่อจบหน่วยการเรียนรู้แล้วนักเรียนทุกคนจะเข้าทำการทดสอบในสาระที่เรียนแบบต่างคนต่างสอบ จะช่วยเหลือกันมิได้ แต่ละคนที่ได้จะมีผลสำหรับคะแนนรวมของกลุ่มเพราะจะนำไปรวมกับการประเมินผลย่อย แล้วแสดงให้เห็นภาพโดยรวมของกลุ่มออกมา

การปรับปรุงคะแนนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองเต็มที่ จึงให้นักเรียนสามารถปรับปรุงคะแนนของตนได้สูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม เพื่อจูงใจให้นักเรียนตื่นตัวในการเรียนกันอย่างจริงจัง ในขณะที่ทำการเรียนครูต้องย้าให้นักเรียนเห็นความสำคัญของกลุ่มซึ่งในส่วนนี้การประเมินผลจะต้องแสดงให้เห็นว่าเขาเห็นว่าจากการที่ช่วยกันเรียนช่วยกันสอนพวกเขาจะได้รับผลตอบแทนอย่างไร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการช่วยเหลือกัน ร่วมมือกันมากยิ่งขึ้น

3. การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม ในการเรียนแบบร่วมมือโดยวิธี STAD นั้น จะมีวิธีการหลักในการจัดกลุ่ม คือ ในแต่ละกลุ่มนักเรียนจะมีความสามารถและสภาพใกล้เคียงกันหรือเรียกว่าละกัน มีทั้งนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน ซึ่งจะกระทำได้โดยการเรียงลำดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน อาจจะใช้ของปีที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์ หรือจากลยพินิจของครูเองที่รู้จักนักเรียนของตนเองมาก่อนแล้ว จากนั้นจัดเรียงลำดับจากผลสัมฤทธิ์สูงไปหาต่ำ ก่อนที่จะจัดเข้ากลุ่ม (ข้อสำคัญในการพิจารณาจัดกลุ่มนั้นจะต้องไม่มีความเหลื่อมล้ำให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีความได้เปรียบเทียบกับซึ่งกันและกัน)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นกรอบกว้าง ๆ ของการเรียนแบบร่วมมือ โดยเทคนิควิธี Student Team – Achievement Division หรือ STAD ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันเป็นอย่างมากและเป็นวิธีที่เหมาะสมกับการนำมาใช้สอนในหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นเนื้อหาข้อเท็จจริง

1.9 ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม

Johnson and Johnson (1994:78, อ้างถึงในวาสนา ไตรวัฒนชงไชย, 2543 : 35-37) ได้

กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างการเรียนแบบร่วมมือและการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม ดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมือนั้นสมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกัน สนใจการทำงาน ของตัวเองเท่าๆ กับการทำงานของกลุ่ม ส่วนการทำงานแบบกลุ่มเดิมสมาชิกจะมีความรับผิดชอบต่ำ
2. สมาชิกกลุ่มแต่ละคนรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย มีการให้คำแนะนำ คำชมเชย แก่กันและกันเพื่อให้ได้งาน ส่วนการทำงานกลุ่มแบบเดิมนั้นสมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบงานของตนเอง และบางครั้งก็ใส่ชื่อของตนเองโดยไม่ทำงาน
3. ในการเรียนแบบร่วมมือนั้น สมาชิกกลุ่มมีความสามารถที่แตกต่างกัน แต่ในการเรียนแบบกลุ่มเดิมสมาชิกมีความสามารถใกล้เคียงกัน
4. มีการแลกเปลี่ยนบทบาทของผู้นำกลุ่มในการเรียนแบบร่วมมือ ในขณะที่การเรียนแบบกลุ่มเดิมผู้นำกลุ่มหรือหัวหน้าจะได้รับการคัดเลือกจากสมาชิก
5. สมาชิกกลุ่มในการเรียนแบบร่วมมือ จะพึ่งพากัน ช่วยเหลือสนับสนุน ให้กำลังใจช่วยกัน รับผิดชอบในการทำงาน และได้รับการสอนทักษะทางสังคม ส่วนการทำงานในกลุ่มแบบเดิม สมาชิกแบ่งงานกันและรับผิดชอบเฉพาะงานของตนเท่านั้น
6. ในการเรียนแบบร่วมมือนั้น จะมีการประเมินกระบวนการทำงานกลุ่มทั้งก่อนและหลัง การเรียนเพื่อไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป ส่วนการเรียนแบบเดิมจะประเมินผลรายบุคคล เพื่อให้รางวัล ไม่มีการประเมินคุณภาพของการทำงานกลุ่ม

การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Teaching) เป็นของคู่กัน เมื่อมีการนำวิธีการสอนแบบใหม่มาใช้ในห้องเรียน ก็ต้องมีการเตรียมตัวครูเพื่อ ใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมด้วยและในการเรียนการสอนแบบเก่านั้นเน้นให้เด็กเรียนเพื่อตนเองแต่แบบใหม่ เน้นให้เด็กช่วยกันเรียน ซึ่งโดยหลักการจิตวิทยาแล้ว คน 2 คน ทำงานร่วมกันย่อมได้ผลงานที่ดีกว่าและ มากกว่า การที่ต่างคนต่างทำและความสัมพันธ์ระหว่างคนทั้งสองจะดีขึ้น ความเห็นแต่เฉพาะตนจะลดลง ซึ่งการเรียนแบบร่วมมือ จึงเป็นวิธีการเรียนที่มีความแตกต่างจากกลุ่มเดิม ดังนี้ (พรรณศรีมี เเงาธรรมสาร , 2533 : 35-37)

1. การเรียนแบบร่วมมือ สมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกัน สนใจการทำงานของตนเองเท่า ๆ กับการทำงานของกลุ่ม ส่วนการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม สมาชิกกลุ่มไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบการทำงานของสมาชิกคนอื่น
2. การเรียนแบบร่วมมือสมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายมีการให้คำแนะนำ ชมเชย เสนอแนะการทำงานกลุ่มของสมาชิก ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมสมาชิกกลุ่มแต่ละคนไม่ต้องรับผิดชอบการทำงานของตนเองเสมอไป บางครั้งก็ใส่ชื่อของตนเองโดยที่ไม่ได้ทำงาน
3. ในการเรียนแบบร่วมมือสมาชิกกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกันอาจจะเป็นเพศ เชื้อชาติ หรือระดับความสามารถทางการเรียน สมาชิกประมาณ 4-5 คน แต่ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม จำนวน

สมาชิกกลุ่มไม่กำหนดไว้แน่นอน แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมหรืองานที่ต้อง การให้กลุ่มปฏิบัติ

4. การเรียนแบบร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนบทบาทของสมาชิกภายในกลุ่ม ในขณะที่การเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม บทบาทต่าง ๆ ของสมาชิกเป็นต้นว่าผู้นำ หรือหัวหน้าจะได้รับการคัดเลือกจากสมาชิก

5. สมาชิกกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการทำงานกลุ่ม ช่วยกันรับผิดชอบการเรียนของสมาชิกกลุ่มและแน่ใจว่าสมาชิกกลุ่มทำงานกลุ่ม แต่ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม สมาชิกรับผิดชอบงานของตนเองเท่านั้น อาจแบ่งงานกันไปทำและนำผลงานมารวมกัน

6. จุดมุ่งหมายของการเรียนแบบร่วมมือ คือ การให้สมาชิกทุกคนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงานกลุ่มโดยยังคงรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อสมาชิกกลุ่มแต่ในการเรียนแบบเดิม จุดมุ่งหมายอยู่ที่การทำงานได้สำเร็จ

7. นักเรียนจะได้รับการสอนทักษะทางสังคมที่จำเป็นต้องใช้ในขณะที่ทำงานกลุ่มแต่ทักษะเหล่านี้จะถูกเฉลย สำหรับการเรียนที่เป็นกลุ่มแบบเดิม

8. ครูในการเรียนแบบร่วมมือจะเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ สังเกตการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ขณะทำงานสมาชิกจะปรึกษาครูได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมหรือเป็นความคิดเห็นของกลุ่มเท่านั้น ในขณะที่ครูในการเรียนที่เป็นกลุ่มแบบเดิม สมาชิกกลุ่มสามารถขอคำแนะนำช่วยเหลือจากครูได้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับกาอนุมัติหรือเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม

9. ในการเรียนแบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน ครูเป็นผู้กำหนดวิธีการในการทำงาน กลุ่มเพื่อให้กลุ่มดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้นครูไม่สนใจวิธีการในการดำเนินการภายในกลุ่มให้สมาชิกในกลุ่มจัดการกันเอง

การสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning)	การสอนโดยการเรียนแบบเดิม (Traditional Learning)
1. มีความรับผิดชอบร่วมกัน	1. ไม่มีความรับผิดชอบร่วมกัน
2. สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบในงานของตนเองและของสมาชิกในกลุ่ม	2. สมาชิกแต่ละคนไม่รับผิดชอบในงานของตนเองและของสมาชิกในกลุ่ม
3. สมาชิกมีความสามารถที่แตกต่างกัน	3. สมาชิกมีความสามารถใกล้เคียงกัน
4. สมาชิกผลัดเปลี่ยนกันเป็นหัวหน้า	4. สมาชิกเลือกหัวหน้า
5. สมาชิกแบ่งความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน	5. สมาชิกรับผิดชอบเฉพาะของตนเอง
6. เน้นวิธีการและผลงาน	6. เน้นที่ผลงาน
7. มีการสอนทักษะทางสังคม	7. ทักษะทางสังคมถูกละเลยไม่ได้มีการสอน
8. ครูสังเกตการณ์ แนะนำการทำงานกลุ่ม	8. ครูละเลยไม่เคยสนใจการทำงานกลุ่มของนักเรียน
9. มีวิธีการทำงานกลุ่ม	9. ไม่มีวิธีการทำงานกลุ่ม

ตาราง 1 เปรียบเทียบการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ กับการสอนโดยเรียนเป็นกลุ่ม

Johnson and Johnson (1975, อ้างถึงในอารี สันทวิ, 2543 : 34) ได้กล่าวถึง ความแตกต่างระหว่างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือและกลุ่มการเรียนรู้ทั่วไป ดังนี้

กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning)	กลุ่มการเรียนรู้ทั่วไป (Traditional Learning)
10. พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	10. ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
11. สมาชิกแต่ละคนต้องรับผิดชอบในผลงานของตน	11. แต่ละคนไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในผลงานของตน
12. เน้นทั้งผลงานและกระบวนการ	12. เน้นแต่ผลงาน
13. สอนทักษะทางสังคม	13. ไม่สนใจที่จะสอนทักษะทางสังคม
14. ครูต้องสังเกตใกล้ชิดและช่วยเหลือ	14. ครูมักจะปล่อยให้กลุ่มทำงานกันเอง
15. เน้นกระบวนการกลุ่มและมีการสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	15. ไม่เน้นกระบวนการกลุ่ม
16. ลดความสามารถของสมาชิกในกลุ่ม	16. มักจะจัดตามกลุ่มความสามารถใกล้เคียง

ตาราง 2 การเปรียบเทียบกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือและกลุ่มการเรียนรู้ทั่วไป

Johnson and Johnson (อ้างถึงในสุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2531 : 34-36) ได้กล่าวถึง สาเหตุที่วิธีการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือได้ผลดีกว่าแบบเดิมดังนี้

1. เด็กเก่งจะเข้าใจคำสอนของครูได้ดี จะเปลี่ยนคำสอนของครูเป็นภาษาพูดของเด็กอธิบายให้เพื่อนฟังได้ ทำให้เพื่อนเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น
2. เด็กที่ทำหน้าที่อธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟังจะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้นเป็นความเข้าใจในระดับลึก
3. การสอนเพื่อนเป็นการสอนแบบตัวต่อตัวทำให้เด็กได้รับการเอาใจใส่ และมีความสนใจมากขึ้น
4. เด็กทุกคนต่างพยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพราะครูจะคิดคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มด้วย
5. เด็กทุกคนเข้าใจดีว่าคะแนนเฉลี่ยของตนมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนั้นทุกคนจึงพยายามอย่างเต็มที่ที่จะคอยอาศัยเพื่ออย่างเดียวไม่ได้
6. เด็กทุกคนมีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม มีหัวหน้ากลุ่ม มีผู้ช่วย มีเพื่อนร่วมกลุ่มเป็นการเรียนรู้วิธีการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีมงาน ซึ่งจะเป็นอย่างประ โยชน์อย่างมากเมื่อเข้าสู่งานอันแท้จริง เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว
7. เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม เพราะในการปฏิบัติงานร่วมกันนั้นต้องมีการทบทวน กระบวนการทำงานของกลุ่ม เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานหรือคะแนนของกลุ่มดีขึ้น

8. เด็กเก่งจะมีบทบาททางสังคมในชั้นเรียนมากขึ้น เขารู้สึกว่าไม่ได้หรือหลบไปท่องหนังสือเฉพาะตน เขามีหน้าที่ต่อสังคมด้วย

9. ในการตอบคำถามในห้องเรียน ถ้าตอบผิดเพื่อจะหัวเราะ เมื่อทำงานเป็นทีมเด็กจะช่วยเหลือกันถ้าต้องผิด ถ้าวัดผิดทั้งทีม คนอื่น ๆ อาจจะช่วยให้บ้างหากเด็กมีปัญหาเด็กในทีมจะมีความผูกพันกันมากขึ้น

1.10 ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ

นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้
สมศักดิ์ ขจรเจริญกุล (2534 : 19-23) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจะสูงขึ้น
2. การร่วมกันเรียนทำให้นักเรียนภายในกลุ่มได้รับความคิดเห็นที่หลากหลาย จากการใช้แย้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รับรู้ปัญหาและทางเลือกในการแก้ปัญหา สิ่งเหล่านี้มีส่วนส่งเสริมการพัฒนากระบวนการคิด
3. เรียนด้วยความเพลิดเพลินนักเรียนจะได้พบกับบรรยากาศในการช่วยเหลือกันทำกิจกรรม
4. พัฒนาทักษะความเป็นผู้นำและทักษะทางสังคม เพราะนักเรียนสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์จริงกับเพื่อนในกลุ่มแทนที่จะอ่านหนังสือหรือดูจากคนอื่น โดยไม่ลงมือปฏิบัติจริง
5. ส่งเสริมนักเรียนเห็นคุณค่าของตนเองและมีความภาคภูมิใจในตนเองการรวมกลุ่มที่นักเรียนมีความสามารถแตกต่างกัน โดยมีเป้าหมายกลุ่ม คือ ต้องทำคะแนนกลุ่มของตนให้มากนักเรียนทุกคนจะต้องช่วยเหลือทำให้เห็นคุณค่าในตนเอง
6. การเรียนรู้เป็นอย่างกว้างขวางเพราะมีการแก้ปัญหาร่วมกันและค้นคว้าร่วมกัน

สุมณฑา พรหมบุญ และอรพรรณ พรสีมา (2540 : 28-29) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมือช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเผชิญหน้ากับชีวิตจริงเพราะลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับฝึกหัดต่อการเรียนรู้ของตนได้ลงมือปฏิบัติได้ ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ ทักษะการบริหาร การเป็นผู้นำเป็นผู้ตาม และ ที่สำคัญเป็นการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตจริง
2. การเรียนแบบร่วมมือช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตย ฝึกการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ฝึกการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ต่อครู ต่อสถานศึกษา และต่อสังคม

3. การเรียนแบบร่วมมือช่วยลดปัญหาทางวินัยในชั้นเรียน เพราะผู้เรียนทุกคนจะได้ฝึกฝนจนกระทั่งเกิดวินัยในตนเอง ได้รับการยอมรับจากครู จากเพื่อน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการยอมรับตนเอง เกิดความสุขในการอยู่ร่วมกันกับเพื่อน ๆ ปัญหาทางวินัยจึงลดน้อยลงและหมดไปมากที่สุด

4. การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉลี่ยเรียนได้ดียิ่งขึ้น

พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ (2542 : 6) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือไว้ ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกเพราะทุก ๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ทุก ๆ คนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน
2. สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก แสดงความคิดเห็น ลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน
3. เสริมให้มีความช่วยเหลือกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักการเสียสละ ส่วนเด็กที่ไม่เก่งก็จะเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน
4. ร่วมกันคิดทุกคน ทำให้เกิดการระดมความคิด นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกันเพื่อประเมินคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดข้อมูลให้มาก และวิเคราะห์และตัดสินใจเลือก
5. ส่งเสริมทักษะทางสังคม เช่น การอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกัน และกัน อีกทั้งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

ระวีวรรณ ศรีศรีจันทร์ (2543 : 171-172) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อนักเรียน ไว้ดังนี้

1. ประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการ

การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนความรู้ โดยมุ่งเน้นให้ผลการเรียนของกลุ่มมีคะแนนสูง เมื่อมีการวัดผล ทำให้สมาชิกกลุ่มต้องสนใจศึกษาในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย และผู้เรียนประสบผลสำเร็จทาง ด้านวิชาการสูงกว่าการเรียนการสอนแบบปกติ

2. เพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนในลักษณะกลุ่มการเรียน จะทำให้ผู้เรียนแต่ละคนรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของตนเองในการเป็นสมาชิกกลุ่ม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มทำให้เพิ่มความมั่นใจในการทำงาน และการเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีอิสระที่จะคิดและเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม

3. ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน

เนื่องจากธรรมชาติและลักษณะการเรียนแบบร่วมมือ จะสนับสนุนและส่งเสริมให้

ผู้เรียน ได้ถกเถียงปัญหา และเสนอความคิดเห็นต่อกัน อธิบายหรือบอกเล่าสิ่งที่รู้ให้แก่เพื่อนร่วมกลุ่ม ให้เข้าใจ ซึ่งจะทำให้ผู้สอน หรือผู้บอกเล่า อธิบายมีความเข้าใจเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดีและชัดเจนมากขึ้น และผู้รับฟังก็สามารถเข้าใจในอีกแนวคิดหนึ่ง นอกเหนือจากความคิดเห็นของตนเอง

4. พัฒนาทักษะทางด้านสังคม

การเรียนการสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะทำให้สมาชิกในกลุ่มได้ปรึกษาหารือ กันพูดคุย เสนอความคิดเห็น ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมทางด้านสังคมที่ดีต่อกันมีความเข้าใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นการฝึกทักษะที่ดีให้แก่ผู้เรียนในด้านการสื่อสาร และก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน

5. เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและก่อให้เกิดสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

การเรียนแบบร่วมมือก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมชั้น แม้กระทั่งเพื่อนที่เรียนด้อยในชั้นเรียน เมื่อจัดให้เรียนแบบร่วมมือก็จะแสดงความสามารถของตนเองทำให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนได้ และเมื่อมีการเปลี่ยนกลุ่มการเรียนเป็นระยะ ๆ ทำให้เพื่อนทุกคนในชั้นเรียนได้รู้จักคุ้นเคยกันจะทำให้ทุกคนในชั้นเรียน ไม่ว่าผู้ที่เรียนดีหรือเรียนด้อย ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าการเรียนแบบปกติ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 ข : 41) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ว่ามีประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งในด้านสังคมและวิชาการ ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุก ๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ทุก ๆ มีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน
2. ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก แสดงความคิดเห็น ลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่เรียนไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักการเสียสละ ส่วนเด็กที่ไม่เก่งก็จะเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน
4. ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การร่วมคิด การระดมความคิด นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดข้อมูลให้มาก คิดวิเคราะห์ และตัดสินใจ
5. ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและกัน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือจะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนา การในตนเองทางด้านความรู้ ความคิด การแสดงออก การทำงานกลุ่ม มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและผู้อื่น

Arther J. Baroody (1993 : 101- 102 อ้างถึงใน ขวัญหทัย สมักรคุณ, 2541 : 53) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือไว้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การเรียนแบบร่วมมือช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เนื้อหาได้ดี
2. การเรียนแบบร่วมมือช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามารถในการแก้ปัญหา และการให้เหตุผล แนวทางในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และช่วยให้เกิดการช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนมีแนวทางดังนี้

2.1 การอภิปรายร่วมกับเพื่อนในกลุ่มช่วยให้นักเรียนได้วิเคราะห์ และแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงคนอื่น วิธีการดังกล่าวช่วยให้นักเรียนได้ตรวจสอบและปรับปรุงแนวคิดและคำตอบ

2.2 พื้นฐานความรู้ของนักเรียนหลายคนในกลุ่มจะช่วยทำความเข้าใจในปัญหาและหาคำตอบได้ดีกว่าทำเพียงคนเดียว

2.3 นักเรียนจะเข้าใจการใช้วิธีการแก้ปัญหาจากการทำกิจกรรมกลุ่ม

3. การเรียนแบบร่วมมือส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง
4. การเรียนแบบร่วมมือส่งเสริมทักษะทางสังคมและทักษะการสื่อสาร

Richard I. Arends (1994 : 407- 408 อ้างถึงใน ขวัญหทัย สมักรคุณ, 2541 : 53) ได้กล่าวถึง การเรียนแบบร่วมมือว่าสามารถช่วยพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน คนที่เข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็สามารถช่วยเหลือคนที่ยังไม่เข้าใจในการเรียนเรื่องนั้นได้ คนที่อธิบายให้เพื่อนฟังก็จะเข้าใจเรื่องที่ตนเองอธิบายได้ดีมากยิ่งขึ้น และคนที่ได้รับการช่วยเหลือก็จะเข้าใจในสิ่งที่เพื่อนอธิบายได้ง่ายขึ้น เพราะเป็นการใช้ภาษาที่เป็นของผู้เรียนเองนักเรียนจะกล้าพูด กล้าซักถามเพื่อนและสนใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้นเพราะถือว่ามีส่วนร่วมในความสำเร็จของกลุ่ม

2. ด้านการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Improved Race Relations) การที่บุคคลได้ทำงานร่วมกัน จะทำให้คนนั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพราะบุคคลได้เรียนรู้การยอมรับ การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เข้าใจและเห็นใจบุคคลในกลุ่ม และเมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จก็จะรู้สึกยินดีร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้การแบ่งแยกลดน้อยลงไป และมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นมากขึ้นเมื่อออกไปอยู่ในสังคม

3. ด้านการฝึกทักษะในการแก้ปัญหา (Comparative Problem – Solving Skills) ด้านที่นับว่าสำคัญที่สุดที่เป็นผลมาจากการเรียนแบบร่วมมือเพราะผู้เรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาร่วมกัน เป็นทักษะที่นักเรียนนำไปใช้ได้ต่อไป เมื่อออกไปทำงานในสังคมกลุ่มใหญ่ที่ต้องมีการอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งถือว่าการคิดต่อสื่อสารที่มีความสำคัญมากกว่าสิ่งใดทั้งหมด

Arends (1994 : 345-346) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือดังนี้

1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเรียนแบบร่วมมือเป็นการสอนที่จัดให้นักเรียนได้ร่วมมือกันเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็กประมาณ 2-6 คน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเรียนร่วมกัน นักเรียนทุกคนในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น นักเรียนที่เก่งจะช่วยนักเรียนที่ไม่เก่งทำให้นักเรียนที่เก่งมีความรู้สึกภูมิใจ รู้จักเสียสละเวลา มีความอบอุ่นมีความรู้สึกเป็นกันเอง กล้าซักถาม ข้อสงสัยมากขึ้น จึงง่ายต่อการทำความเข้าใจเรื่องที่เรียน ที่สำคัญในการเรียนแบบร่วมมือนี้นักเรียน ในกลุ่มได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำงานจนกระทั่งสามารถหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุดได้ ถือว่าเป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ความรู้ที่ได้รับเป็นความรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียนอย่างแท้จริง จึงมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

2. ด้านการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเรียนแบบร่วมมือเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกันได้มาทำงานร่วมกัน ฟังพาทอาศัยซึ่งกันและกัน มีการรับฟังความคิดเห็น ทำให้เกิดการยอมรับกันมากขึ้น เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งจะส่งผลให้มีความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่นในสังคมมากขึ้น

3. ด้านทักษะการทำงานร่วมกัน ให้เกิดผลสำเร็จที่ดี และการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีทางสังคม การเรียนแบบร่วมมือช่วยปลูกฝังทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนไม่มีปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและส่งผลให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายร่วมกันทักษะทางสังคมที่นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้แก่ ความเป็นผู้นำ การสร้างความไว้วางใจกัน การตัดสินใจ การสื่อสาร การจัดการกับข้อขัดแย้ง ทักษะเกี่ยวกับการจัดกลุ่มสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นต้น

4. ด้านทักษะร่วมมือกันแก้ปัญหา ในการทำงานกลุ่มสมาชิกกลุ่มจะได้รับทราบและทำความเข้าใจในปัญหาร่วมกัน จากนั้นก็ระดมความคิดช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเมื่อทราบสาเหตุของปัญหาสมาชิกในกลุ่มก็จะแสดงความคิดเห็น เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา มีการอภิปรายให้เหตุผลซึ่งกันและกันจนสามารถตกลงร่วมกันได้ จะเลือกวิธีการใด แก้ปัญหาจึงจะเหมาะสม พร้อมกับลงมือกันแก้ปัญหาตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ตลอดจนทำการประเมินกระบวนการแก้ปัญหาของกลุ่ม

5. ด้านการทำให้รู้จักและตระหนักในคุณค่าของตนเอง ในการทำงานกลุ่มสมาชิกทุกคนจะได้ออกแสดงความคิดเห็นร่วมกัน การที่สมาชิกในกลุ่มยอมรับในความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน ย่อมทำให้สมาชิกในกลุ่มนั้นมีความรู้สึกภูมิใจในตนเอง และคิดว่าตนเองมีคุณค่าที่สามารถช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้

Robert J. Stohl (1994 : 205-207 อ้างถึงใน ขวัญหทัย สมัครคุณ, 2541 : 54) ได้กล่าวถึงประโยชน์ในการเรียนแบบร่วมมือ ไว้ดังนี้

1. คะแนนผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนจะสูงขึ้น
2. ผู้เรียนจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น
3. ผู้เรียนจะมีทักษะในการทำงานมากขึ้นและมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มมากขึ้น ยอมรับบุคคล

อื่นมากขึ้น

4. มีการคำนึงถึงการทำงานในกลุ่มว่าต้องร่วมมือกัน เนื่องจากผลงานของกลุ่มจะมีผลต่อสมาชิกในกลุ่ม

5. ผู้เรียนจะมีความนับถือตนเองมากขึ้น
6. มีความสนใจในการเรียนมากขึ้น
7. มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน
8. มีการเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่นมากขึ้น

อารี สันทรวี (2543 : 36-37) ได้กล่าวถึง คุณค่าของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อนักเรียนมีดังต่อไปนี้

- (1) ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
- (2) ทำให้นักเรียนมียุทธวิธีในการเรียนที่ดี
- (3) ทำให้นักเรียนมีความทรงจำดีขึ้น
- (4) ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจภายในมากขึ้น
- (5) ทำให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้น
- (6) ทำให้นักเรียนชอบเรียนวิชาต่างๆมากขึ้น
- (7) ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู
- (8) ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกันมากขึ้น
- (9) ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นที่ยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากเพื่อน
- (10) ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง (มีความภาคภูมิใจในตนเอง)

จันทรา ดันติพงศานุรักษ์ (2544 : 41) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือว่ามีประโยชน์ต่อนักเรียน ทั้งในด้านสังคมและวิชาการดังนี้

- (1) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพราะทุกคนร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ทุกคนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน
- (2) ส่งเสริมให้สมาชิกทุกคนมีโอกาสคิด พูด แสดงออก แสดงความคิดเห็น ลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน
- (3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น เด็กเก่งช่วยเด็กที่ไม่เก่ง ทำให้เด็กเก่งภาคภูมิใจ รู้จักใช้เวลา ส่วนเด็กอ่อนเกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน
- (4) ทำให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การร่วมคิด การระดมความคิดเห็น นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาร่วมกัน เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยคิดหาข้อมูลให้มาก คิดวิเคราะห์และเกิดการตัดสินใจ

(5) ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและกัน

(6) ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

Johnson, Johnson และ Holubec (1994 อ้างถึงในทิสนา แจมมณี, 2550 : 101-102) ได้กล่าวถึงผลดีของการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งได้จากการรวบรวมผลการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือทั้งงานวิจัยเชิงทดลองและงานวิจัยเชิงหาคความสัมพันธ์ ไว้ดังนี้

(1) มีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น (Greater efforts to achieve)

การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น (Long-Term Retention) มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เหตุผลดีขึ้น และคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

(2) มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น (More Positive Relationships Among Students)

การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีน้ำใจนักกีฬามากขึ้น ใส่ใจในผู้อื่นมากขึ้น เห็นคุณค่าของความแตกต่าง ความหลากหลาย การประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่ม

(3) มีสุขภาพจิตดีขึ้น (Greater Psychological Health)

การเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดีขึ้น มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่างๆ

จากผลดีและประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือที่รวบรวมมาข้างต้นนั้น ซึ่งให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นประโยชน์ และส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านการพัฒนาทักษะทางสังคมและการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานช่วยให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับความแตกต่างของกันและกัน สามารถปรับตัวและอยู่ในสังคมที่มีความแตกต่างกันได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงเลือกการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนแบบช่วยเหลือกัน

1.11 บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

จันทรา ตันติพิงสานุรักษ์ (2544 : 23-29) ได้กล่าวว่าครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญคนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าผู้สอนจะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบใดก็ตาม จะต้องมีการลำดับขั้นตอนในการสอนคล้ายคลึงกัน คือ ขั้นเตรียมการสอน การเริ่มบทเรียน การกำกับ

ดูแลการสอน และการประเมินผลงานและกระบวนการทำงาน

(1) ขั้นเตรียมการสอน ในขั้นนี้มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ

1.1 จุดประสงค์ ครูต้องแจ้งจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบ

- จุดประสงค์ทางด้านวิชาการ ได้แก่ เนื้อหาและทักษะต่างๆ

- จุดประสงค์ทางด้านสังคม ได้แก่ ทักษะการปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ และการ

ปฏิบัติงานร่วมกันของนักเรียน

1.2 ขนาดของกลุ่ม ขนาดของกลุ่มจะมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีประเด็นที่

จะต้องพิจารณา คือ

- การจับคู่ควรให้นักเรียนได้เริ่มทำกิจกรรมคู่ เพราะการทำกิจกรรมในลักษณะ

ดังกล่าวจะไม่มีใครถูกทอดทิ้งจากกลุ่ม

- กิจกรรมที่ต้องการทักษะและความคิดที่หลากหลายอาจจัดกลุ่มให้มีจำนวน

นักเรียน เช่น กลุ่มละ 3 หรือ 4 คน

- ถ้าหากสมาชิกในกลุ่มมีจำนวนสมาชิกหลายคน คือ ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป จะต้อง

แน่ใจว่าสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

- การแบ่งกลุ่ม จะต้องคำนึงถึงกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่

- ถ้าหากระยะเวลาในการทำกิจกรรมสั้น ขนาดของกลุ่มที่แบ่งต้องมีขนาดเล็ก

เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม

1.3 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม การจัดนักเรียนเข้ากลุ่มอย่างเหมาะสมจะช่วยให้การดำเนิน

กิจกรรมบรรลุความสำเร็จ ครูผู้สอนจะเป็นผู้จัดกลุ่มได้ดีที่สุด เพราะรู้จักนักเรียนในชั้นมากที่สุด และ

สามารถเตรียมการที่จะช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของกลุ่ม เช่น นักเรียนที่ต้องแยกออกมา

สอนเป็นการเฉพาะ ซึ่งอาจจะจะเป็นนักเรียนเก่งหรืออ่อนอย่างไรก็ตามมีแนวทางที่เสนอแนะ ดังนี้

- การจัดกลุ่มนักเรียนที่มีความแตกต่างกัน ความแตกต่างที่จะนำมาจัดรวมเข้าใน

กลุ่มเดียวกัน อาจจะเป็นทางด้านภูมิหลัง ความสามารถ วัฒนธรรม เพศ ฯลฯ

- การสับเปลี่ยนกลุ่มของนักเรียน การจะให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยกันนาน

เท่าใดก็ขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงานกลุ่มร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ก็มีหลักทั่วไปว่าต้องรอให้กลุ่มได้

ทำงานร่วมกันจนบรรลุความสำเร็จ แต่ถ้าหากกลุ่มประสบปัญหาในการทำงานร่วมกัน ครูผู้สอนต้องให้

คำแนะนำในการแก้ปัญหา

1.4 การจัดชั้นเรียน โต๊ะ เก้าอี้ จะต้องดำเนินการให้พร้อมก่อนที่นักเรียนจะเข้าชั้นเรียน

เพื่อความสะดวกและความเป็นระเบียบ การจัดสภาพห้องเรียนจะมีผลต่อปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน

1.5 การจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน จะต้องเตรียมสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่จะใช้

ไว้ให้พร้อม

(2) ขั้นเริ่มบทเรียน ในขั้นเริ่มบทเรียนมีสิ่งที่จะต้องพิจารณา ดังนี้

2.1 ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก การทำงานของกลุ่มจะดำเนินไปด้วยดี เมื่อนักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อกันและมีการพึ่งพาอาศัยกันและกันซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปสู่ความสำเร็จ

2.2 การอธิบายภาระงาน ครูผู้สอนอธิบายภาระงานที่จะต้องทำให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ถ้าสามารถเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ของบทเรียนที่ผ่านมากับบทเรียนที่เรียนอยู่และบทเรียนที่จะต้องเรียนต่อไปก็จะเป็นสิ่งที่ดีมาก

2.3 การประเมินความสำเร็จ นักเรียนควรรู้ว่าจะมีวิธีการประเมินผลงานในการทำงานกลุ่มอย่างไร ครูผู้สอนและนักเรียนอาจร่วมกันวางหลักเกณฑ์การประเมินผลในการพิจารณาความสำเร็จ เช่น

- เพียงแค่ทำให้สำเร็จ (เช่น การช่วยกันวาดแผนที่ให้เสร็จภายใน 30 นาที)
- ตอบคำถามถูกต้อง (เช่น ถ้าทำคะแนนได้ระหว่าง 90-100 คะแนนจะได้เกรด A)
- เสนอความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในขั้นต่ำ (ตัวอย่างให้เหตุผลสนับสนุนความ

เหมาะสมในตำแหน่งของท่านมา 10 ประการ)

- แสดงทักษะทางสังคมที่กำหนดให้ (เช่น เตรียมข้อมูลที่จะแสดงให้เห็นว่ากลุ่มได้ใช้ทักษะวิจารณ์เชิงบวกในระหว่างการทำงานร่วมกัน)

2.4 การเสริมสร้างความรับผิดชอบของสมาชิก สมาชิกแต่ละคนจะตื่นตัว และร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานกลุ่ม ถ้าหากว่าสมาชิกได้รู้ล่วงหน้าว่าจะมีการติดตาม ผลการปฏิบัติงานและทักษะทางสังคมต่าง ๆ ที่แสดงออก วิธีที่จะช่วยให้สมาชิกแต่ละคนมีความรับผิดชอบอาจทำได้โดยเรียกสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มตอบในขณะที่ปฏิบัติงานให้มีการเซ็นชื่อรับรองว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ตลอดจนตรวจสอบกระบวนการทำงานในกลุ่ม ฯลฯ

2.5 การระบุพฤติกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาครูผู้สอนและนักเรียนควรร่วมกันระบุพฤติกรรมต่างๆ ทางสังคมที่ต้องการในการกระทำกิจกรรมร่วมกัน ถ้านักเรียนได้เข้าใจโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่พึงปรารถนาจะมีมากขึ้น และยังเป็นการส่งเสริมให้รู้จักใช้ทักษะต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย

(3) ขั้นการกำกับดูแลการสอน ครูผู้สอนมีหน้าที่จะต้องดูแลนักเรียนในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

3.1 พฤติกรรมของนักเรียน เมื่อนักเรียนร่วมกันทำกิจกรรม ครูผู้สอนจะต้องสังเกตความก้าวหน้าของนักเรียน และจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ครูผู้สอนควรมีแบบสังเกตการณ์เพื่อบันทึกการปฏิบัติงานของกลุ่ม และใช้ข้อมูลดังกล่าวในการติและชมการทำงานของกลุ่ม นอกจากนี้ครูผู้สอนควรรู้ว่าเมื่อใดควรเข้าไปช่วยเหลือนักเรียน และในบางครั้งนักเรียนบางคนอาจมีบทบาทในการเป็นผู้ช่วยครูกำกับดูแลพฤติกรรมของเพื่อนด้วย

3.2 ครูผู้สอนสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนได้ 2 กรณี คือ

- แนะนำการเรียนทั่วไป เช่น อธิบายคำสั่งอย่างชัดเจนทบทวนกระบวนการดำเนิน

งาน ฝึกทักษะต่าง ๆ ในขณะที่ครูผู้สอนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม และช่วยเหลือนักเรียน ครูผู้สอนจะต้องพยายามค้นหาทักษะและความสามารถต่างๆ ของนักเรียนในกลุ่มต่าง ๆ ออกมาให้มากที่สุด ตัวอย่างถ้ามีนักเรียนคนใดคนหนึ่งถามคำถาม ครูผู้สอนอาจไม่ตอบเอง แต่ถามคำถามนั้นกลับไปให้นักเรียนคนหนึ่งในกลุ่มใดก็ได้เป็นคนตอบ

- สอนทักษะการให้ความร่วมมือ ทักษะดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ตัวอย่าง ถ้ามีนักเรียนคนใดคนหนึ่งไม่ได้ช่วยเหลืองานของกลุ่ม นักเรียนซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มนั้นควรจะต้องเรียนรู้ที่จะทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ครูผู้สอนควรโยนปัญหาดังกล่าวกลับไปให้กลุ่มพิจารณาและหาทางแก้ไข ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนไม่ควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเกินความจำเป็น เพราะนักเรียนจะไม่ได้ใช้ความคิดของตนเองเท่าที่ควรและอาจคล้อยตามครูผู้สอน

(4) ขั้นตอนประเมินผลงานและกระบวนการในการทำงาน

4.1 การประเมินผลงานด้านวิชาการ ได้แก่ การประเมินผลความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง ตัวอย่าง

- ครูผู้สอนสุ่มเลือกนักเรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งตอบคำถามหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

- นักเรียนกลุ่มต่างๆ ร่วมกันอภิปรายหลังจากการทดสอบย่อยหรือร่วมกันอภิปรายเพื่อแก้ไข

4.2 การประเมินผลด้านสังคม เป็นการประเมินผล เพื่อให้ทราบว่าสมาชิกของกลุ่มได้ใช้ทักษะทางสังคมอะไรบ้างและอย่างไร การทำงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพเพียงใด และจะต้องปรับปรุงอะไรบ้างและอย่างไร ตัวอย่าง

- เล่าประสบการณ์ให้เพื่อนๆ ฟังเกี่ยวกับความสำเร็จของกลุ่ม

- อภิปรายและมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องปรับปรุงในการทำงานกลุ่มครั้งต่อไป

บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่กล่าวมานี้ จะช่วยให้ผู้สอนรู้จักวางแผนการสอนการเตรียมการและการเลือกใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ ตลอดจนความสามารถของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ทิสนา แจมมณี (2550 : 103) ได้กล่าวถึง การประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนไว้เช่นกันว่า ครูสามารถนำหลักการของการเรียนรู้แบบร่วมมือไปจัดการเรียนการสอนของตนได้โดยการพยายามจัดกลุ่มการเรียนรู้ให้มีองค์ประกอบครบ 5 ประการ และใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการช่วยให้องค์ประกอบทั้ง 5 สัมฤทธิ์ผลโดยทั่วไปการวางแผนบทเรียนและจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือมีประเด็นที่สำคัญซึ่ง Johnson, Johnson and Holubec

(1994 อ้างถึงในทิสนา แจมมณี, 2550 : 101-102) ได้กล่าวไว้ 4 ด้านดังนี้

(1) ด้านการวางแผนการจัดการเรียนการสอน

- 1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนทั้งทางด้านความรู้และทักษะ กระบวนการต่าง ๆ
- 1.2 กำหนดขนาดของกลุ่ม กลุ่มควรมีขนาดเล็ก ประมาณ 3-6 คน กลุ่มขนาด 4 คนจะเป็นขนาดที่เหมาะสมที่สุด
- 1.3 กำหนดองค์ประกอบของกลุ่มหมายถึงการจัดผู้เรียนเข้ากลุ่ม ซึ่งอาจทำโดยการสุ่มหรือการเลือกให้เหมาะกับวัตถุประสงค์ โดยทั่วไปกลุ่มจะต้องประกอบไปด้วยสมาชิกที่คล่องแคล่วในด้านต่าง ๆ เช่น เพศ ความสามารถ ความถนัด เป็นต้น
- 1.4 กำหนดบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีส่วนในการทำงานอย่างทั่วถึง ครูควรมอบหมายบทบาทหน้าที่ในการทำงานให้ทุกคนและบทบาทหน้าที่นั้น จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของงานอันเป็นจุดมุ่งหมายของกลุ่ม ครูควรจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกให้อยู่ในลักษณะที่ต้องพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน บทบาทหน้าที่ในการทำงานเพื่อการเรียนรู้มีจำนวนมาก เช่น บทบาทผู้นำกลุ่ม ผู้สังเกตการณ์ เลขานุการ ผู้เสนอผลงาน ผู้ตรวจสอบผลงาน เป็นต้น
- 1.5 จัดสถานที่ที่เหมาะสมในการทำงานและมีปฏิสัมพันธ์กัน ครูจำเป็นต้องคิดออกแบบการจัดห้องเรียนหรือสถานที่ที่จะใช้ในการเรียนรู้ให้เอื้อและสะดวกต่อการทำงานของกลุ่ม
- 1.6 จัดสาระวัสดุ หรืองานที่จะให้ผู้เรียนทำวิเคราะห์สาระ/งานหรือวัสดุที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และจัดแบ่งสาระหรืองานนั้นในลักษณะที่ให้ผู้เรียนแต่ละคนมีส่วนในการช่วยกลุ่มและพึ่งพากันในการเรียนรู้

(2) ด้านการสอน

ครูควรมีการเตรียมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนี้

- 2.1 อธิบายชี้แจงเกี่ยวกับงานของกลุ่ม ครูควรอธิบายถึงจุดมุ่งหมายของบทเรียน เหตุผลในการดำเนินการต่างๆ รายละเอียดของงานและขั้นตอนในการทำงาน
- 2.2 อธิบายเกณฑ์ การประเมินผลงาน ผู้เรียนจะต้องมีความเข้าใจตรงกันว่าความสำเร็จของงานอยู่ตรงไหน งานที่คาดหวังจะมีลักษณะอย่างไร เกณฑ์ที่จะใช้ในการวัดความสำเร็จของงานคืออะไร
- 2.3 อธิบายถึงความสำคัญและวิธีการของการพึ่งพาและเกื้อกูลกัน ครูควรอธิบายกฎเกณฑ์ ระเบียบกติกา บทบาทหน้าที่ และระบบการให้รางวัลหรือประโยชน์ที่กลุ่มจะได้รับในการร่วมมือกันเรียนรู้
- 2.4 อธิบายวิธีการช่วยเหลือกันระหว่างกลุ่ม
- 2.5 อธิบายถึงความสำคัญและวิธีการในการตรวจสอบความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ที่แต่ละคนได้รับมอบหมาย เช่น การสุ่มเรียกชื่อผู้เสนอผลงาน การทดสอบ การตรวจสอบผลงาน เป็นต้น

2.6 ชี้แจงพฤติกรรมที่คาดหวัง หากครูชี้แจงให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมอะไรบ้าง จะช่วยให้ผู้เรียนรู้ความคาดหวังที่มีต่อตนและพยายามจะแสดงพฤติกรรมนั้น

(3) ด้านการควบคุมกำกับและการช่วยเหลือกลุ่ม

3.1 ดูแลให้สมาชิกกลุ่มมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด

3.2 สังเกตการณ์การทำงานร่วมกันของกลุ่ม ตรวจสอบว่า สมาชิกกลุ่มมีความเข้าใจในงาน หรือบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิก ให้ข้อมูลป้อนกลับ ให้แรงเสริม และบันทึกข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของกลุ่ม

3.3 เข้าไปช่วยเหลือกลุ่มตามความเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานและการทำงาน เมื่อพบว่ากลุ่มต้องการความช่วยเหลือ ครูสามารถเข้าไปชี้แจง สอนซ้ำ หรือให้ความช่วยเหลืออื่นๆ

3.4 สรุปการเรียนรู้ ครูควรให้กลุ่มสรุปประเด็นการเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้มีความชัดเจนขึ้น

(4) ด้านการประเมินผลและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้

4.1 ประเมินผลการเรียนรู้ ครูประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

4.2 วิเคราะห์กระบวนการทำงานและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ครูควรจัดให้ผู้เรียนมีเวลาในการวิเคราะห์การทำงานของกลุ่มและพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มมีโอกาสเรียนรู้ที่จะปรับปรุงส่วนบกพร่องของกลุ่ม

1.12 บทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

Adam และ Hamm (1990, 26-27) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน เพื่อรับผิดชอบการทำงานภายในกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

1. ผู้ชี้แนะหรือผู้อำนวยความสะดวก มีหน้าที่จัดสรรงานให้กับกลุ่มและเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในการอำนวยความสะดวก ซึ่งทำให้ทุกคนเข้าใจงานของกลุ่ม โดยถือว่าเป็นบทบาทของผู้นำกลุ่มในการร่วมกันแก้ปัญหาหรือร่วมกันทำงานที่ได้รับมอบหมาย

2. ผู้บันทึกเวลา เป็นผู้บันทึกหรือผู้อ่านรายงานของกลุ่มที่ได้จากการบันทึกในการอภิปรายหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการปฏิบัติกิจกรรมของสมาชิกในกลุ่ม

3. ผู้ควบคุมเวลาหรืออ่านคำสั่ง ซึ่งในการทำงานต้องมีผู้คอยควบคุมเวลาว่างานแต่ละชิ้น ขั้นตอนใดใช้เวลานานเท่าไร หรือมีหน้าที่อ่านปัญหาคำชี้แจง และแนะนำให้กับสมาชิกในกลุ่ม

4. ผู้จัดอุปกรณ์ หรือผู้ตรวจสอบในการเรียนแต่ละชั่วโมงต้องมีผู้รับผิดชอบในการ

จัดการเรื่องอุปสรรคการเรียนรู้ที่ได้รับจากครูผู้สอน หรือมีหน้าที่ตรวจสอบสมาชิกของกลุ่มว่าเข้าใจในงานของตนมากน้อยอย่างไร และดูว่าทุกคนเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะและข้ออธิบายของกลุ่มหรือไม่

5. ผู้กระตุ้น มีหน้าที่ให้กำลังใจหรือแรงเสริมแก่สมาชิกในกลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีในการทำงานร่วมกันและให้คำอธิบายเพิ่มเติมแก่เพื่อนสมาชิก

อรพรรณ พรศรีมา (2540 : 62) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนแบบร่วมมือไว้ดังนี้

1. นักเรียนต้องไว้วางใจซึ่งกันและกันและพัฒนาทักษะสื่อความหมายของตนให้ดี
2. ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม สมาชิกของกลุ่มคนหนึ่งจะทำหน้าที่ประสานงาน คนหนึ่งทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม ส่วนสมาชิกที่เหลือจะทำหน้าที่เป็นเพื่อนร่วมทีม สมาชิกแต่ละคนจะต้องได้รับมอบหมาย หน้าที่รับผิดชอบ ทุกคนในกลุ่มจะต้องเข้าใจเรื่องที่กำลังเรียน และสามารถตอบคำถามได้เหมือนกันทุกคน จะไม่มีสมาชิกคนใดของกลุ่มถูกทอดทิ้ง ผู้ประสานงานกลุ่มต้องกระตุ้นให้สมาชิก ทุกคนมีส่วนร่วมเสริมสร้างความสำเร็จของกลุ่ม

3. นักเรียนควรให้เกียรติและฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกทุกคน สมาชิกในกลุ่มอาจวิจารณ์ความคิดเห็นของเพื่อนได้ แต่ไม่อาจวิจารณ์ตัวบุคคลและควรเป็นไปเพื่อความชัดเจน ในความคิดเห็น

4. นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองและเพื่อน ๆ ในกลุ่มนักเรียนจะร่วมกันทำกิจกรรมการดูแลให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ และการช่วยกันควบคุมเวลาในการทำงาน

2. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเจตคติ (Attitude)

2.1 ความหมายของเจตคติ

สำหรับความหมายของเจตคตินั้น มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของเจตคติไว้มากมายตามทฤษฎีความเชื่อและแนวคิดของแต่ละบุคคล มีทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ดังนี้

พรณี ชูทัย (2522 : 195) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ และไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันออกไป

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527 : 172) กล่าวว่า เจตคติ คือ ความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์แล้วแสดงภาวะของร่างกายและจิตใจด้านความพร้อมจะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในสองลักษณะกล่าวคือ ความพร้อมที่จะเข้าหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ เรียกว่า เจตคติที่ดีหรือทางบวก หรือแสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบ เรียกว่า เจตคติที่ไม่ดีหรือเจตคติทางลบ

ล้วน สายยศ (2530 : 2) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกเชื่อ ศรัทธาต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งพร้อมที่จะประพฤติต่อสิ่งนั้นได้

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์(2537 : 221) ได้อธิบายความหมายของเจตคติ ไว้ดังนี้ เจตคติ หมายถึง กิริยาท่าที่รวม ๆ ของบุคคลที่เกิดจากความโน้มเอียงของจิตใจ และแสดงออกต่อสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ โดยแสดงออกไปทางสนับสนุน มีความรู้สึกเห็นดีเห็นชอบต่อสิ่งเร้า นั้น หรือแสดง ออกในทางต่อต้าน ซึ่งมีความรู้สึกที่ไม่เห็นชอบต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2538 : 148) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เป็นความพร้อมที่บุคคล จะตอบ สนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ในลักษณะหนึ่งลักษณะใด ซึ่งอาจจัดได้ในเชิงของความเข้มข้นของการ ตอบสนองนั้นว่าอ่อนหรือเข้มข้นมากน้อยเพียงใด

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538 : 106) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เจตคติ หมายถึงความรู้สึก ของบุคคลต่าง ๆ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดง พฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือต่อต้านก็ได้

ปราณี ทองคำ (2539 : 146) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้ม เอียงของบุคคล อันเกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่จะตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นบุคคล วัตถุ เหตุการณ์ ในลักษณะสนับสนุนหรือต่อต้านเจตคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถ สรุปรูปภาพได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่มีความคงที่

สุชา จันทร์เอม (2539 : 242) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เป็นนามธรรมที่เกิดจาก การเรียนรู้ หรือประสบการณ์ในชีวิตของบุคคล และมีความสำคัญต่อการตอบสนองทางสังคมของบุคคล เป็นอย่างมาก นั่นคือ บุคคลมีพฤติกรรมอย่างไร หรือทำสิ่งใดลงไป เจตคติจะเป็นเครื่องกำหนดบุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งแวดลอมต่าง ๆ ในลักษณะที่แตกต่างกัน

กฤษณี คำชาย(2540 : 159) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ หมายถึง ท่าที ความรู้สึก หรือ ความคิดที่บุคคลมีต่อวัตถุ เหตุการณ์ หรือบุคคลอื่น ๆ ซึ่งอยู่ล้อมรอบตัวเรา เป็นสิ่งที่ได้มาจาก การเรียนรู้ ผูกพัน อยู่กับเป้าหมาย มีทิศทางและความเข้มที่แปรไปได้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551 : 243-244) กล่าวว่า เจตคติเป็นเรื่องของความ ชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อฟังใจของเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดมักจะเกิดขึ้น เมื่อเรารับรู้หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม เราจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ นั้น และมีผลต่อความคิดและปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้น เจตคติจึงเป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่อาจ สังเกตได้ หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรม ภายในมากกว่าพฤติกรรมภายนอก

Katz (1960 : 663) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกโน้มน้าวของแต่ละบุคคลที่จะประเมินสัญลักษณ์ สิ่งของ หรือ โลกหน้าโลกของเขา ด้วยความเต็มใจหรือไม่เต็มใจ

Allport (1976 : 3) กล่าวว่า เจตคติหมายถึง สภาวะความพร้อมทางด้านจิตใจอันเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็แรงกำหนดทิศทางปฏิกิริยาที่จะมีต่อบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อง

Fishbein (1976 : 3) กล่าวว่า เจตคติเป็นสภาพความพร้อมของสมอง การจัดมวลประสบการณ์ อิทธิพลภายนอก หรือภายใน ที่มีต่อบุคคลในการตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อสภาวะการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นๆ

Allport (1987 : 32) ได้อธิบายความหมายของเจตคติ ไว้ดังนี้

1. เป็นสภาพของจิตใจ และประสาท ซึ่งอาจแสดงให้เห็นได้ทางพฤติกรรม เช่น โกรธเกลียด รัก พอใจ ไม่พอใจ เป็นต้น
2. เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองของบุคคลต่อสรรพสิ่งตามลักษณะของเจตคติที่เกิดขึ้น เช่น ชอบหรือมีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ ทำให้มีความต้องการที่จะเรียนหรือสนใจวิชาวิทยาศาสตร์
3. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระบบ เป็นกลุ่ม คือ เพื่อเกิดเจตคติต่อสิ่งใดแล้วจะเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน และมีพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับเจตคตินั้น เช่น โกรธก็หน้าบึ้ง เป็นต้น
4. เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ ประสบการณ์มีส่วนในการสร้างเจตคติ
5. เป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกต่อสิ่งใด อย่างไรนั้นจะขึ้นอยู่กับเจตคติที่สำคัญ

Anastasi (1988 : 584) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติเป็นความโน้มน้าวเพียงที่บุคคลจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่กำหนดให้ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ เราสังเกตเจตคติโดยตรงไม่ได้ แต่สรุปพาดพิงจากพฤติกรรมที่แสดงออกทางภาษาและไม่ใช้ภาษา

จากการให้ความหมายของเจตคติ จากหลายท่านดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดภายหลังจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ในสิ่งนั้น และแสดงออกมาเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่ตอบสนอง ทั้งในด้านสนับสนุนและต่อต้านแนวโน้มน้ำของพฤติกรรมเหล่านี้จะต้องคงอยู่นานพอสมควร

2.2 ประเภทของเจตคติ

ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงประเภทของเจตคติไว้ ดังต่อไปนี้

กมลรัตน์ หล้าสูงส์ (2528 : 250) ได้แบ่งประเภทของเจตคติออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เจตคติทางบวก หรือเจตคติที่ดี หมายถึง แนวโน้มน้ำที่อินทรีย์จะเข้าหาสิ่งเร้าหรือ

สถานการณ์นั้น ๆ เนื่องจากความชอบหรือความพอใจ

2. เจตคติทางลบ หรือเจตคติที่ไม่ดี หมายถึง แนวโน้มที่อินทรีย์จะถอนหนีจากสิ่งเร้า หรือสถานการณ์นั้น ๆ เนื่องจากความไม่ชอบหรือไม่พอใจ

เจตคติแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2551 : 245-247)

1. เจตคติทั่วไป (General Attitude) ได้แก่ สภาพของจิตใจโดยทั่วไป เป็นแนวคิดประจำตัวของบุคคล เจตคติโดยทั่วไป ได้แก่ ลักษณะของบุคลิกภาพอันกว้างขวาง เช่น การมองโลกในแง่ดี การเคร่งในระเบียบประเพณี เป็นต้น

2. เจตคติเฉพาะอย่าง (Specific Attitude) ได้แก่ สภาพทางจิตใจที่บุคคลมีต่อวัตถุ สิ่งของ บุคคล สถานการณ์ และสิ่งอื่น ๆ เจตคติเฉพาะอย่างนี้จะแสดงออกในลักษณะชอบหรือไม่ชอบ สิ่งนั้นคนนั้น ถ้าชอบหรือเห็นดีด้วยก็เรียกว่ามีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าไม่ชอบเห็นว่าเป็นไม่ดีต่อสิ่งนั้น เป็นการจำเพาะเจาะจง เช่น นักเรียนไม่ชอบครูคนนี้ก็เรียกว่าเจตคติที่ไม่ดีต่อครูคนนี้ ถ้ามีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ก็แสดงว่านักเรียนชอบเรียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

นอกจากนี้เจตคดียังแบ่งได้เป็น 5 ชนิด คือ

1. เจตคติในด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Attitude) ประสบการณ์ที่คนหรือ สิ่งของได้สร้างความพึงพอใจและความสุขใจ จะทำให้มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้นคนนั้น ตลอดจนคนอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน แต่ถ้าประสบการณ์ในคนนั้นสิ่งนั้น ทำให้เกิดความทุกข์ เจ็บปวด ไม่พอใจ ก็จะทำให้มีเจตคติที่ไม่ดีต่อคนนั้น เช่น นักเรียนไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์เรียกว่าเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เนื่องจากเคยสอบตก เรียนแล้วไม่เข้าใจ ถูกครูดุ และเข้มงวด เป็นต้น

2. เจตคติทางปัญญา (Intellectual Attitude) เป็นเจตคติที่ประกอบด้วยความคิดและความรู้เป็นแกน บุคคลอาจมีเจตคติต่อบางสิ่งบางอย่างโดยอาศัยความรู้จนเกิดความเข้าใจ และมีความสัมพันธ์กับจิตใจคืออารมณ์และความรู้สึกร่วม หมายถึง มีความรู้จนเกิดความซาบซึ่งเห็นดีเห็นงามด้วย เช่น เจตคติที่ดีต่อศาสนา เจตคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

3. เจตคติทางการกระทำ (Action-oriented Attitude) เป็นเจตคติที่พร้อมจะนำไปปฏิบัติ เพื่อสนองความต้องการของบุคคล เจตคติที่ดีต่อการพูดจาไพเราะอ่อนหวาน เพื่อให้คนอื่นเกิดความนิยมชมชอบ เจตคติที่ดีต่องานในสำนักงาน เป็นต้น

4. เจตคติทางด้านความสมดุล (Balanced Attitude) ประกอบด้วยความสัมพันธ์ทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ เจตคติทางปัญญา และเจตคติทางการกระทำ เป็นเจตคติที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดหมายของตน และเสริมแรงกระทำเพื่อสนองความต้องการของคนต่อไป

5. เจตคติในการป้องกันตัว (Ego-defensive Attitude) เป็นเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันการตนเองให้พ้นจากความขัดแย้งภายในใจ ประกอบด้วยความสัมพันธ์ทั้ง 3 ด้านคือ ความสัมพันธ์ด้าน

ความรู้สึกหรืออารมณ์ ด้านปัญญา และด้านการกระทำ เช่น ความก้าวร้าวของนักเรียน เกิดจากถูกเพื่อนรังแก จึงแสดงออกเป็นการระบายความขัดแย้งหรือความตึงเครียดภายใน ได้อย่างหนึ่ง ทำให้จิตใจดีขึ้น

2.3 ลักษณะของเจตคติ

สมจิตรา เรื่องศรี(2537 : 10) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติไว้ ดังนี้

1. เจตคติเป็นผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่บุคคลประเมินผลแล้วเปลี่ยนแปลงมาเป็นความรู้สึกภายในที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะแสดงพฤติกรรม
2. เจตคติของบุคคลจะแปรค่าได้ทั้งในด้านคุณภาพและความเข้ม โดยจะครอบคลุมช่วงเจตคตินั้นซึ่งจะแปรค่าได้ทั้งมาก ปานกลาง และน้อย นั่นคือ เจตคติจะมีทั้งทางบวกและทางลบ
3. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ว่า เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นเอง หรือเป็นผลมาจากลักษณะโครงสร้างภายในตัวบุคคลหรือวุฒิภาวะ
4. เจตคติขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม
5. เจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกัน อาจมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

กมลรัตน์ หล้าสูงส์(2538 : 231) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของเจตคติไว้ ดังนี้

1. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้หรือการได้รับประสบการณ์มิใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
2. เจตคติเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ ถ้ามีเจตคติที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะเข้าหาหรือแสดงพฤติกรรมนั้นถ้ามีเจตคติที่ไม่ดีก็มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าหาโดยการถอยหนีหรือต่อต้าน เช่น เด็กชอบครูสอน ทำให้อยากเรียนวิชาที่ครูสอน ถ้าเด็กไม่ชอบวิชานั้น ๆ หรือไม่ชอบครูคนนั้นก็หลีกเลี่ยง ไม่เรียนวิชานั้น
3. เจตคติสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่นได้ เช่น บิดามารดาไม่ชอบบุคคลหนึ่ง ย่อมมีแนวโน้มทำให้เด็กไม่ชอบบุคคลนั้นด้วย
4. เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากเจตคตินั้นเป็นสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์นั้นเปลี่ยนแปลง เจตคดีย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น เดิมทีนิสัยที่เข้ามาเรียนวิชาจิตวิทยาการศึกษาอาจไม่ชอบวิชานี้เลย แต่เมื่อเรียนไปสักครึ่งหนึ่งของบทเรียน มีความรู้สึกว่าเป็นวิชาที่มีประโยชน์จึงเปลี่ยนแปลงความคิดจากไม่ชอบเป็นความชอบคิดเป็นเจตคติทางบวกแทน

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์(2534 : 211-213) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของเจตคติไว้ ดังนี้

1. เจตคติเกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัวบุคคล การอบรมเลี้ยงดู การเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเจตคติ แม้ว่าประสบการณ์เหมือนกันก็จะมีเจตคติที่แตกต่างกันได้ ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น

2. เจตคติเป็นการเตรียมหรือความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นการเตรียมความพร้อมภายในของจิตใจมากกว่าภายนอกที่จะสังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ และจะเกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ด้วยเป็นสิ่งที่ยอธิบายไม่ค่อยจะได้ และบางครั้งไม่ค่อยมีเหตุผล

3. เจตคติมีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการประเมิน คือ ลักษณะความรู้สึก หรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นความรู้สึกหรือการประเมินว่า ชอบ พอใจ เห็นด้วย ก็ถือเป็นทิศทางในทางที่ดี เรียกว่าเป็นทิศทางในทางบวก และถ้าการประเมินออกมาในทางไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็มีทิศทางในทางลบ เจตคติในทางลบต่อการคดโกงต่อการเล่นการพนัน การมีเจตคติในทางบวกก็ไม่ได้หมายถึงเจตคติที่ดีและพึงปรารถนา เช่น เจตคติทางบวกต่อการโกหก การสูบบุหรี่ เป็นต้น

4. เจตคติมีความเข้ม คือ มีปริมาณมากน้อยของความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมาก ก็แสดงว่ามีความเข้มสูง ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดที่สุด ก็แสดงว่ามีความเข้มสูงไปอีกทางหนึ่ง

5. เจตคติมีความคงทน เจตคติเป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นถือมั่นและมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของตนนั้น การยึดมั่นในเจตคติต่อสิ่งใด ทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก

6. เจตคติมีพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายในเป็นสภาวะทางจิตใจ ซึ่งหากไม่ได้แสดงออกมาก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น เจตคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออกเนื่องจากการถูกกระตุ้น และการกระตุ้นนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ร่วมอยู่ด้วย เช่น บุคคลแสดงความไม่พอใจด้วยการดูค่าคนอื่น นอกจากไม่ชอบคนนั้นแล้ว อาจจะเป็นเพราะถูกทำทนายก่อน

7. เจตคติต้องมีสิ่งเร้า จึงมีการตอบสนอง แต่ก็ไม่จำเป็นว่าเจตคติที่แสดงออกจากพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกจะตรงกันเพราะก่อนแสดงออกบุคคลนั้นปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของสังคม แล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

จากการที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่าลักษณะของเจตคติจึงเป็นลักษณะที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ และลักษณะที่มั่นคงถาวร มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกและบุคลิกภาพของบุคคล

2.4 องค์ประกอบของเจตคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551 : 247-248) ได้กล่าวไว้ว่า เจตคติมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับการรู้ การคิด ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นความรู้ ความเข้าใจที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้า(คน สิ่งของ สถานการณ์) เช่น คนที่เป็นโรคเอดส์ บุคคลมักจะมีเจตคติที่ไม่ดี เพราะเป็นโรคที่ติดต่อและร้ายแรง ทำให้สังคมเสื่อมถอยทางศีลธรรม หรือนางงามซึ่งผ่านการตัดสิน

แล้ว มักจะมีเจตคติทางดีว่าต้องสวย เป็นต้น

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกที่แสดงออกต่อสิ่งเร้าตามประสบการณ์ที่ได้รับมาทั้งทางบวกและทางลบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย เช่น หัวหน้างานไม่ชอบให้ลูกน้องขาดงานบ่อย หรือมาทำงานสาย ถ้ามีลูกน้องคนใดมีพฤติกรรมดังกล่าว มักถูกหัวหน้างานมีความรู้สึกไม่ชอบ องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึกนี้ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด

3. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับแนวโน้มของการกระทำหรือพฤติกรรม (Action Tendency Component หรือ Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้สอดคล้องกับความรู้สึกของบุคคล เช่น เมื่อหัวหน้าไม่ชอบให้ลูกน้องมาสาย หรือขาดงานบ่อย สักปีก็ไม่เสนอซื้อขึ้นเงินเดือน หรือได้รับโบนัสจำนวนน้อยกว่าคนอื่น

ศักดิ์ สุนทรเสรณี (2531:4-5) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของเจตคติ ไว้ดังนี้ เจตคติเป็นระบบที่มีลักษณะมั่นคงอันหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประเภท คือ

1. องค์ประกอบทางการรับรู้ (Cognitive Component) เป็นเรื่องการรับรู้ของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของบุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่ารู้ในสิ่งต่าง ๆ นั้น ได้อย่างไรรู้ในทางดีหรือไม่ดี ทางบวกหรือทางลบ ซึ่งจะก่อให้เกิดสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางไม่ดี เราก็จะมีเจตคติไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย ถ้าเราไม่รู้จักสิ่งใดเลย เจตคติก็จะไม่มีสิ่งใดในโลกเราก็จะไม่เกิดเจตคติต่อสิ่งใด ๆ เลย

2. องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective Component or Feeling Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งถูกเร้าขึ้นจากการรู้นั้น เมื่อเราเกิดการรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วจะทำให้เราเกิดความรู้สึกในทางที่ดีหรือไม่ดี ถ้าเรารู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ไม่ดี เราก็ไม่ชอบหรือไม่พอใจในสิ่งนั้น ซึ่งในความรู้สึกนี้จะทำให้เกิดเจตคติในทางใดทางหนึ่ง คือ ชอบหรือไม่ชอบ ความรู้สึกนี้เมื่อเกิดขึ้นแล้ว จะเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก ไม่เหมือนกับความจริงต่าง ๆ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่า ถ้ามีเหตุผลเพียงพอ

3. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มเชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ (Action Tendency Component or Behavior Component) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้นในทางใดทางหนึ่ง คือพร้อมที่จะสนับสนุน ช่วยเหลือ หรือในทางทำลายขัดขวาง ต่อผู้

McGee (1984 : 458) และคาร์สัน (Carlson.1990 : 428) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ด้านความรู้สึก(The Affective Component) ได้แก่ อารมณ์และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ
2. ด้านความเข้าใจ(The Cognitive Component) ได้แก่ ความคิดและความเชื่อที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ
3. ด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) ได้แก่ การตอบสนองหรือการแสดง

ออกที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ

Lefton. (1986 : 354) และพาพาลีเชีย (Papalia.1985 :6023603) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติ ไว้ 3 ประการ คือ

- 1.ด้านความรู้ความเข้าใจ(The Cognitive Component) เป็นความเชื่อที่มีต่อสิ่งนั้นๆ
2. ด้านอารมณ์ (The Emotional Component) เป็นความรู้สึกที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น
3. ด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) เป็นการแสดงออกของความเชื่อและความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้น

สุชา จันทร์เอม (2539 : 242) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติ ไว้ 3 ประการ คือ

1. Cognitive Component เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับความรู้ หรือความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หากมีความรู้หรือความเชื่อว่าเป็นสิ่งใดดี ก็จะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น
2. Feeling Component เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึก ซึ่งมีอารมณ์มาเกี่ยวข้อง ถ้าบุคคลมีความรู้สึกชอบบุคคลใดหรือสิ่งใดก็จะช่วยให้เกิดเจตคติที่ดีต่อบุคคลนั้นหรือสิ่งนั้น
3. Behavioral Component เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล คือความโน้มเอียงที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตอบโต้อย่างใดอย่างหนึ่งออกมา พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นเกิดจากความ รู้สึกที่เขามีเกี่ยวกับวัตถุ เหตุการณ์ หรือบุคคล

สุวิมล เขียวแก้ว (2540 ข :3) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของเจตคติว่า เจตคติมีองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) หมายถึง ความเชื่อ ความคิดในเรื่องราวต่าง ๆ ความรู้จริงเกี่ยวกับคน สถานการณ์
- 2.ความรู้สึก (Affective) เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าของบุคคล ความชอบการสนองตอบทางอารมณ์ต่อวัตถุหรือบุคคลอื่น
3. พฤติกรรม(Behavior)เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยโดยตรง สามารถสังเกตได้

สรุปได้ว่า เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ด้านความรู้และอารมณ์ ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการแสดงพฤติกรรม องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้มีความสัมพันธ์กันมากจนไม่สามารถแยกจากกันได้ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

2.5 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดเจตคติ

เจตคติเกิดจากการเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว ทั้งทางตรงและทางอ้อม แหล่งที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของบุคคล มีดังนี้

1. ประสบการณ์โดยตรงและประสบการณ์ในอดีต การมีประสบการณ์โดยตรง หรือมี

ประสบการณ์ในอดีตกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีผลต่อการเกิดเจตคติ หรือพัฒนาเจตคติ เช่น เด็กที่ไปหาทันตแพทย์ หรือแพทย์เพื่อรักษา ถ้าได้รับการดูแลดีเด็กจะมีเจตคติที่ดีต่อแพทย์

2. ครอบครัว เป็นแหล่งสำคัญในการสร้างเจตคติ การอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูของพ่อแม่ ในวัยก่อนเข้าเรียนมีผลต่อการสร้างเจตคติเป็นอย่างมาก เช่น พ่อแม่ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ทิ้งเศษขยะบนที่สาธารณะ เด็กก็จะซึมซับลักษณะเช่นนั้นด้วยหรือถ้าพ่อแม่สอนให้เด็กทำอะไรด้วยตัวเอง เสมอ จะสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับเด็ก

3. อิทธิพลของกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มของสังคม เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มสถาบัน การศึกษาทุกกลุ่มมีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อในช่วงวัยรุ่น ส่วนกลุ่มวิชาชีพ และกลุ่มการเมืองจะมีอิทธิพลต่อวัยผู้ใหญ่

4. สื่อต่าง ๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร ภาพยนตร์ และอื่น ๆ เป็นสื่อกลางในการสร้างเจตคติได้ทั้งในทางบวกและทางลบ เช่น การลงข่าวในหนังสือพิมพ์เรื่องการได้รับรางวัล หรือการได้รับโทษของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทำให้ผู้อ่านมีเจตคติที่ดีหรือไม่ดีต่อบุคคลนั้น ๆ ได้ (วิไลวรรณ ศรีสงครามและคณะ, 2549 : 261-262)

2.5 การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติไว้ ดังนี้

ทองจุล ชันขาว (2538 : 20-23) ได้กล่าวถึงวิธีการที่จะใช้ในการเปลี่ยนแปลงเจตคติมี 4 วิธี

1. การเปลี่ยนแปลงความเชื่อและค่านิยม การเปลี่ยนแปลงนี้ทำได้โดยการใช้ข้อมูลใหม่ การใช้ข้อมูลใหม่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของเจตคติทางด้านความรู้ การรับรู้ซ้ำจะมีผลถึงอารมณ์ และการปฏิบัติของบุคคลด้วย

2. การสร้างความหวังใหม่ วิธีนี้จะชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากการกระทำตามวิธีใหม่ ชี้แจงให้เราเห็นว่าความต้องการของแต่ละบุคคลจะประสบความสำเร็จอย่างไร ซึ่งควรกระทำพร้อมกับการให้กำลังใจ

3. การใช้อิทธิพลกลุ่ม คนเราต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และต้องการการยอมรับจากกลุ่มนั้นด้วย ดังนั้นอิทธิพลของกลุ่มมีผลต่อเจตคติของบุคคล

4. การใช้องค์ประกอบแทรกซ้อน องค์ประกอบแทรกซ้อนในที่นี้ หมายถึงลักษณะนิสัยของแต่ละคน มาตรฐานของสังคมและผลต่อเนื่อง ซึ่งเกิดมาจากการกระทำตามกิจกรรมนั้น ๆ

สุวิมล เขี้ยวแก้ว (2540 : 3) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ มีอยู่ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1. บุคคลจะตัดสินใจและให้การวินิจฉัยข้อมูลใหม่ที่ได้รับโดยเอาความรู้ หรือ ข่าวสาร ค่านิยมที่เขาเคยได้รับมามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

ขั้นที่ 2. เจตคติจะเกิดขึ้นหลังจากการได้ทำการวินิจฉัย เปรียบเทียบหรือตัดสินใจแล้ว อาจกล่าวได้ว่า เจตคติเปลี่ยนแปลงได้ตามข้อมูลใหม่ที่ได้รับ ถ้าความขัดแย้งระหว่างเจตคติเดิมกับข้อมูลใหม่มีน้อยและทิศทางการเปลี่ยนแปลงตรงข้ามกับข้อมูลใหม่หากความขัดแย้งมีมาก

2.6 ประโยชน์ของเจตคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 4) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดรูปแบบหรือจัดระบบสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวของเขา
2. ช่วยให้มี การเข้าข้างตนเอง (Self-esteem) โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีหรือปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา
3. ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งมีปฏิริยาโต้ตอบหรือการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปนั้น ส่วนมากจะทำในสิ่งที่ทำความพอใจมาให้ หรือบำเหน็จรางวัลจากสิ่งแวดล้อม
4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่า เจตคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

3.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ

ปรารธนา เกษน้อย (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงผลของการเรียนแบบร่วมมือในวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มทดลองเรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือ และกลุ่มควบคุมเรียนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือมีความสามารถในการวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุธาดา มุ่งช่อนกลาง(2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความร่วมมือในการทำงานกลุ่มระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โรงเรียนปรางค์วิทยา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 84 คนแบ่งเป็นกลุ่มละ 42 คน กลุ่มทดลองที่ 1 เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือที่เป็นทางการ และกลุ่มทดลองที่ 2 เรียนด้วยการเรียนแบบไม่เป็นทางการ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วย

การเรียนแบบร่วมมือแบบเป็นทางการกับไม่เป็นทางการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพชรวิทย์ อังกสิทธิ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงผลของการจัดกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านป่าดงในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จำนวนนักเรียน 64 คน แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่เรียนในกลุ่มการแบบร่วมมือและควบคุมที่เรียนในกลุ่มการเรียนแบบเดิม กลุ่มละ 32 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มการเรียนแบบเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สายฝน ศิริพันธ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงผลของการเรียนแบบร่วมมือและขนาดกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิธีการแบ่งออกเป็น 3 วิธี คือ การแบบร่วมมือเทคนิคเล่นเกม การเรียนแบบร่วมมือเทคนิคตรวจสอบและการเรียนแบบปกติ ขนาดกลุ่มมี 2 ขนาด คือ ขนาดกลุ่ม 4 คนและขนาดกลุ่ม 6 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 144 คน สุ่มเข้ากลุ่มทดลองกลุ่ม ๆ ละ 24 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบร่วมมือเทคนิคเล่นเกมและเทคนิคตรวจสอบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วันเพ็ญ บุญชุม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการ การอ่านและการเขียนที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการ การอ่านและการเขียน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการ การอ่านและการเขียนกับการเรียนแบบปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3. เจตคติต่อการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการ การอ่านและการเขียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. เจตคติต่อการอ่านของนักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการ การอ่านและการเขียนสูงกว่าการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อารมณี ขอบศิลป์ประกอบ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิค STAD ในการเรียนการสอนเรื่องหลักกรรมในรายวิชา ส 018 พระพุทธ ศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือที่ใช้เทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชิตารัตน์ ไบสูงเนิน (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนที่มีกิจกรรมกลุ่มร่วมมือที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนที่มีกิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิคแบบกลุ่มสืบสอบมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนที่มีกิจกรรมกลุ่มร่วมมือเทคนิคต่อภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วาสนา ไตรวัฒน์งไชย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธี เอสทีเอดี (STAD) กับวิธีสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือตามวิธีเอสทีเอดี(STAD) กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู มีความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยและความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรรณกร หมอชาติ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสามเสน จำนวน 78 คน โดยกลุ่มทดลองเรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ ส่วนกลุ่มควบคุมเรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชนากานต์ เลิศพยัคฆรัตน์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์(STAD)และชนิดของการเสริมแรงที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือและการเรียนแบบปกติมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน แต่พบว่านักเรียนที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษด้วยการเรียนแบบร่วมมือและการเรียนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เบญจมาศ กาลาศรี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือ โดยการใช้เทคนิคบูรณาการการอ่านและการเขียนที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนแบบการเรียนแบบร่วมมือใช้เทคนิคบูรณาการการอ่านและการเขียนสูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

วารภรณ์ สุวรรณวงศ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยการแบ่งกลุ่มตามสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน(STAD) ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือโดยการแบ่งกลุ่มตามสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและนักเรียนที่ได้รับการเรียนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จุริย์ คำเมือง(2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือโดยวิธีการแบ่งกลุ่มตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา22(ได้ร่มเย็น)สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 70 คน ซึ่งได้จากการแบ่งกลุ่ม กลุ่มวิธีสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ โดยวิธีการแบ่งกลุ่มตามสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกลุ่มวิธีสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือโดยวิธีการแบ่งกลุ่มตามสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

นงลักษณ์ ผ่องสุวรรณ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือจากนักเรียนแกนนำต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเจตคติในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง คู่อันดับ และกราฟของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนประภัสสรรังสิต อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม กลุ่มทดลองสอนโดยวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือจากนักเรียนแกนนำ และกลุ่มควบคุมสอนตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ รวบรวมข้อมูลโดยนำข้อมูลทั้ง 2 ชนิด ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งก่อนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือจากนักเรียนแกนนำ สูงกว่านักเรียนที่เรียนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐชญา พันธรัตน์(2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของวิธีสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการกำกับตนเองที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการกำกับตนเอง และนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน และนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ สรุปได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เนื่องจากการเรียนแบบร่วมมือนั้นมีการแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย โดยในแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน สมาชิกในกลุ่มจะช่วยเหลือกัน เพื่อให้กลุ่มของตนประสบความสำเร็จในการเรียนและยังส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียน อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติในทางบวกต่อวิชาเรียน มีความเข้าใจในความรับผิดชอบต่อการเรียน พัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มและความคงทนในการเรียนรู้ด้วย

3.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนแบบร่วมมือ

Orlando (1992 :2382-A) ได้ศึกษาการเรียนแบบร่วมมือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติของนิสิตใหม่วิชาเอกภาษาอังกฤษในวิทยาลัยชุมชน โดยเลือกศึกษาวิธีการเรียนแบบแบ่งกลุ่มตามสังกัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(STAD) กับนิสิตจำนวน132 คน แบ่งเป็น2 กลุ่ม กลุ่มแรกเรียนกับครูผู้สอน 4 คน ด้วยวิธีการฝึกการเรียนแบบร่วมมือ กลุ่มที่ 2 เรียนกับครูผู้สอน 4 คน ด้วยวิธีปกติ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีเจตคติแตกต่างกับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Kambiss (1990 : 90) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบกลุ่มการเรียนร่วมมือกัน ทำงานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเกรด 4 ด้านสะกดคำโดยใช้เวลาในการทดลอง 12 สัปดาห์ แบ่งการทดลองออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 26 คน กลุ่มทดลองเรียนด้วยวิธีเรียนแบบกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือกันทำงาน ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เรียนด้วยวิธีเรียนแบบกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือกันทำงานทั้ง 2 กลุ่มเรียนเนื้อหาเดียวกันมีการทดสอบก่อนหลัง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนแบบกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือกันทำงานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

Zisk (1994 : 3711-A) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการเรียนแบบร่วมมือที่มีผลต่อการรับรู้ความสามารถทางการเรียนในรายวิชาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 49 คน ในจำนวน 24 คน ให้นักเรียนในกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือ และจำนวน 25 คนเรียนในกลุ่มแบบเดิม ใช้เวลาในการเรียน 10 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดการรับรู้ความสามารถทางการเรียนเป็นแบบวัดเจตคติ ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับในความสามารถของตนเองทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือมีมากกว่ากลุ่มการเรียนแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และ .01 ยิ่งกว่านั้น จากการทำแบบทดสอบพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มการเรียนแบบร่วมมือสูงกว่าการเรียนแบบเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .011

Fontenot (1996 : 86 -A) ได้ศึกษาผลของการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกับวิธีการบรรยายของนักเรียนเกรด 7 ที่เรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับโลก วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนแบบบรรยายอย่างเดียว และความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ต่อเพศ เชื้อชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจและระดับชั้นทางสังคม กลุ่มตัวอย่างเลือกจากโรงเรียนประจำตำบลที่อยู่ทางตอนใต้ของเมืองซีตซีปี เป็นนักเรียนที่เรียนวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับโลก ซึ่งมีจำนวน 423 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 232 คน กลุ่มควบคุม 190 คน กลุ่มทดลองสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนแบบบรรยาย กลุ่มควบคุมสอนแบบบรรยายและบรรยายด้วยเทป ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนแบบบรรยายสูงกว่าการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียวและพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ เชื้อชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจและระดับชั้นทางสังคม

Lampe, Rooze and Rannels (1996 : 187 -191) ได้ศึกษาผลของการเรียนแบบร่วมมือของนักเรียนในระดับประถมศึกษา วิชาสังคมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 4 จำนวน 106 คน จาก 8 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือและแบบเดิม โดยที่ห้องเรียนที่เรียนแบบร่วมมือนั้นครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก มีการอธิบายเป้าหมาย ของโครงสร้างในการทำงาน การรับรู้ถึงบทบาทของสมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนการแบบเดิมนั้น นักเรียนนั่งทำงานอยู่กับโต๊ะอภิปรายร่วมกับครู ครูเป็นแหล่งของความรู้ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มการเรียนแบบเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Shen (1998 : 424 -A) ได้ศึกษาผลของการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์และเจตคติต่อคอมพิวเตอร์ แบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มควบคุมจำนวน 77 คนและ กลุ่มทดลอง 78 คน โดยใช้โปรแกรมบทเรียนสำเร็จรูป CAI ทั้งสองกลุ่ม ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้การเรียนแบบปกติ

Robyn M. Gillies (2002 :15-20) ได้ทำการศึกษาถึงผลที่ยังเหลืออยู่ของประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังจากได้ให้ประสบการณ์แบบร่วมมือไปแล้ว 2 ปี โดยทดลองให้การเรียนรู้แบบร่วมมือกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 52 คน และใช้กลุ่มควบคุมอีก 36 คน หลังจากนั้น 2 ปี จึงทำการตรวจสอบระหว่างทั้งสองกลุ่ม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือมีลักษณะที่เป็นด้านบวกของการเรียนแบบร่วมมือมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับประสบการณ์ ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียน มีการควบคุมอารมณ์ได้ดีในการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนยังคงรักษาไว้ซึ่งการค้นคว้าอย่างกระตือรือร้น

Winston Vaughan(2002 : 359-363) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนแบบร่วมมือต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนผิวสี โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้ทดลองได้จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันแบบร่วมมือในวิชาคณิตศาสตร์ ตลอดภาคการศึกษา และทำการทดสอบนักเรียนในสัปดาห์ที่ 5, 9 และ 13 ปรากฏว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ดีขึ้น

จากผลงานวิจัยส่วนใหญ่ที่กล่าวทั้งในและต่างประเทศ ให้ผลสอดคล้องกัน คือ นักเรียนได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะสูงกว่าการเรียนแบบปกติ

Prince of Songkla University
Pattani Campus